

# **Západočeská univerzita v Plzni**

**Fakulta Právnická**

**Katedra soukromého práva a civilního procesu**

**Diplomová práce**

***Základní kapitál, jeho funkce, role a změny***

Zpracoval: Jiří Polanský

Konzultant diplomové práce: JUDr. Tomáš Dvořák, Ph.D.

Praha, 2012

## **Prohlášení:**

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Praha, březen 2012

Jiří Polanský

## Seznam použitých zkratk:

<b>ObchZ / obch.z.</b>	zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
<b>ObčZ</b>	zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
<b>NZOK</b>	Vládní návrh zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
<b>Ins.z.</b>	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
<b>Druhá směrnice</b>	Druhá směrnice Rady 77/91/EHS, o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření
<b>Novela Druhé směrnice</b>	Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2006/68/ES, kterou se mění směrnice Rady 77/91/EHS, pokud jde o zakládání akciových společností a udržování a změnu jejich základního kapitálu

## Obsah

1	Předmluva .....	3
2	Základní kapitál .....	5
2.1	Vymezení pojmu základní kapitál .....	5
2.2	Různé pohledy na základní kapitál .....	7
2.3	Funkce základního kapitálu .....	9
2.4	Vklady do základního kapitálu .....	12
3	Základní kapitál v jednotlivých typech obchodních společností a v družstvu .....	14
3.1	Veřejná obchodní společnost .....	14
3.2	Komanditní společnost .....	15
3.3	Společnost s ručením omezeným.....	16
3.4	Akciová společnost.....	18
3.5	Družstvo .....	19
4	Zákonná úprava změn základního kapitálu ve společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti .....	22
4.1	Společnost s ručením omezeným.....	22
4.1.1	Způsoby zvýšení základního kapitálu společnosti s ručením omezeným.....	22
4.1.2	Snížení základního kapitálu ve společnosti s ručením omezeným.....	29
4.2	Akciová společnost.....	32
4.2.1	Způsoby zvýšení základního kapitálu akciové společnosti...	34
4.2.2	Snížení základního kapitálu .....	43
4.2.3	Současné snížení i zvýšení základního kapitálu .....	49
5	Dopad evropské právní úpravy na českou právní úpravu – „Druhá směrnice“ .....	50
5.1	Úvod do evropského práva obchodních společností .....	50

5.2	Druhá směrnice .....	51
5.3	Novela Druhé směrnice .....	53
6	Chystaná rekodifikace obchodního práva.....	55
6.1	Úvod k chystané rekodifikaci .....	55
6.2	Navrhovaný zákon o obchodních korporacích.....	56
6.3	Vybrané změny zákonné úpravy zákona o obchodních korporacích vážící se k tématu práce.....	57
6.3.1	Veřejná obchodní společnost.....	59
6.3.2	Komanditní společnost.....	60
6.3.3	Společnost s ručením omezeným .....	60
6.3.4	Akciová společnost .....	62
6.3.5	Družstvo.....	63
7	Institut základního kapitálu v kontinentálních právních řádech .....	64
8	Závěr .....	65
9	Summary .....	67
10	Seznam literatury .....	68
10.1	České publikace:.....	68
10.2	České články.....	69
10.3	Internetové prameny .....	69

# 1 Předmluva

Hlavním cílem této práce je seznámit čtenáře s institutem základního kapitálu, funkcemi, které základní kapitál v obchodních společnostech a družstvu plní, se zákonnou úpravou jeho změn, ukázat, jaký vztah má česká úprava tohoto institutu k úpravě evropské a samozřejmě i nastítnit jeho vývoj v rámci chystané rekodifikace zákona o obchodních společnostech a družstvu.

Tato diplomová práce je rozčleněna do pěti částí. Druhá kapitola se zabývá základním kapitálem v obecné rovině. Je zde definován pojem základního kapitálu a jeho různé významy, dále jsou představeny zásady uplatňující se v souvislosti se základním kapitálem, zejména zásada reálného vytvoření a zachování základního kapitálu. Dále jsou popisovány funkce základního kapitálu a jejich význam pro třetí osoby včetně zhodnocení reálné funkčnosti. Ve zkráceném rozsahu je pojednáno o vkladech do základního kapitálu.

Třetí kapitola této práce představuje platnou právní úpravu základního kapitálu v jednotlivých typech obchodních společností a družstvu, poukazuje na její vzájemné odlišnosti.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na zákonnou úpravu změn základního kapitálu ve společnosti s ručením omezeným a v akciové společnosti. Odděleně dle typu společnosti jsou představeny jednotlivé způsoby zvýšení a snížení základního kapitálu.

Vzhledem k závazku, který jsme převzali vstupem do Evropské unie, je nutno se věnovat i evropské úpravě základního kapitálu, představované druhou směrnicí Rady č. 77/91/EHS a její významnou novelou provedenou směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 2006/68/ES, a jejich vlivu na současnou právní úpravu obchodního zákoníku. Tomuto předmětu se věnuje kapitola pátá.

Šestá kapitola této práce se zabývá připravovanou rekodifikací obchodního zákoníku, resp. návrhu zákona o obchodních společnostech a družstvech s cílem nastítnit základní rozdíly mezi stávající a navrhovanou úpravou.

Sedmá kapitola ve velmi omezeném rozsahu představuje tendence v úpravě minimální výše základního kapitálu u společnosti s ručením omezeným.

V závěru práce autor kriticky hodnotí stávající právní úpravu základního kapitálu a jeho budoucí vývoj s ohledem na chystanou rekonstrukci obchodního zákoníku.

Při zpracování této práce je použita zejména metoda popisná.

Tato diplomová práce byla zpracovaná k datu 20. března 2012 dle platných právních předpisů k 1. lednu 2012.

## 2 Základní kapitál

### 2.1 Vymezení pojmu základní kapitál

Než autor přistoupí k definici pojmu základního kapitálu, považuje za nezbytné uvést, že pojem „základní kapitál“ byl do obchodního zákoníku zaveden až novelou provedenou zákonem č. 370/2000 Sb., kdy k 1. lednu 2001 nahradil dříve užívaný pojem „základní jmění“. Pojem základní kapitál nyní odpovídá terminologii předpisů Evropských společenství o účetnictví a i standardní úpravě v ostatních zemích s vyspělou tržní ekonomikou.

Mimo pojmu základního kapitálu jsou v obchodním zákoníku definovány ještě další výrazy majetkové povahy, které je vhodné zmínit, aby následně nedocházelo k jejich vzájemnému zaměňování.

Obchodní majetek podnikatele je definován v § 6 odst. 1 ObchZ. U podnikatele, který je fyzickou osobou se jím rozumí majetek (věci, pohledávky a jiná práva a penězi ocenitelné hodnoty), který patří podnikateli a slouží nebo je určen k jeho podnikatelské činnosti. U podnikatele, který je právnickou osobou, se jím rozumí veškerý jeho majetek. „Mezi obchodním majetkem právnických osob zákon nerozlišuje, u fyzických osob je to naopak nutné. Proto pojetí obchodního majetku fyzických osob váže účelově.“<sup>1</sup> Obchodní jmění je pak v § 6 odst. 2 ObchZ definováno jako soubor obchodního majetku a závazků vzniklých podnikateli, který je fyzickou osobou, v souvislosti s podnikáním. Jměním podnikatele, který je právnickou osobou, je soubor veškerého majetku a závazků. Na tomto místě je třeba si uvědomit, že pojem závazek, tak jak jej chápe účetnictví a obchodní právo se neshodují. Čistým obchodním majetkem je pak rozdíl mezi obchodním majetkem a závazky vzniklých podnikateli, který je fyzickou osobou, v souvislosti s podnikáním, nebo veškerých závazků, je-li právnickou osobou.

---

<sup>1</sup> Eliáš, K. a kol. *Obchodní zákoník: praktické poznámkové vydání s výběrem z judikatury od roku 1900*. 4. vydání. Praha : Linde, 2004, s. 62.



Vlastní kapitál, jak jej definuje ObchZ v § 6 odst. 4, tvoří vlastní zdroje financování obchodního majetku podnikatele a v rozvaze se vykazuje na straně pasiv.

Základní kapitál je definován v § 58 odst. 1 ObchZ jako peněžní vyjádření souhrnu peněžitých a nepeněžitých vkladů všech společníků do společnosti. Než bylo novelou obchodního zákoníku provedenou zákonem č. 370/200 Sb. jasně stanoveno, že základní kapitál musí být vyjádřen v jednotkách české měny, docházelo v teorii i praxi k interpretačním problémům, zda může být základní kapitál vyjádřen i v jednotkách cizí měny. „Tím je dána obecná charakteristika základního kapitálu jako fixního číselného údaje, který nepodléhá automatickým změnám v závislosti na tom, jak se plynule mění majetkové poměry společnosti. Výši základního kapitálu lze změnit jen formalizovanými právními postupy označovanými jako zvýšení nebo snížení základního kapitálu.“<sup>2</sup>.

Definice uvedená v § 58 odst. 1 ObchZ patří do obecných ustanovení vztahujících se na společnosti osobní i kapitálové, z čehož lze dovodit, že základní kapitál může být tvořen ve všech právních formách obchodních společností, pokud jejich společníci převezmou vkladovou povinnost. O tomto bude pojednáno v kapitole 3, která se věnuje základnímu kapitálu v jednotlivých typech obchodních společností a v družstvu.

Mezi osobní společnosti se řadí veřejná obchodní společnost a komanditní společnost. Kapitálovými společnostmi jsou společnost s ručením omezeným a akciová společnost.

U osobních společností není významné, zda byl či nebyl základní kapitál vytvořen, neboť právní konstrukce osobních společností počítá s existencí společníků, kteří ručí za závazky osobní společnosti neomezeně celým svým majetkem. Věřitelé tak mají mimo samotné společnosti k dispozici další subjekty, na něž se mohou obrátit v případě, že společnost svoje závazky nesplní.

U kapitálových společnostech, u nichž jejich společníci přebírají ze zákona ručení za závazky společnosti buď v omezené míře nebo ze

---

<sup>2</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 39.

zákona neručí za závazky společnosti vůbec, je právní význam základního kapitálu zřejmý. Právní funkce spočívá v požadavku vázanosti základního kapitálu v kapitálové společnosti<sup>3</sup> (viz. výklad dále).

## 2.2 Různé pohledy na základní kapitál

Na základní kapitál nelze nahlížet pouze na základě jeho zákonné definice, jelikož pojem základní kapitál má několik odlišných významů. Jedná se o:<sup>4</sup>

- a) základní kapitál ve významu majetku,
- b) základní kapitál ve významu financování,
- c) základní kapitál jako funkce míry účasti společníka na společnosti.

Ad a) Základní kapitál v tomto pojetí vyjadřuje, že společníci poskytli společnosti určitý majetek v podobě peněžitých nebo nepeněžitých vkladů. Jakmile vklady přešly do majetku společnosti, nemohou společníci jejich vrácení zpět zásadně požadovat. Toto je kompenzováno právem společníků podílet se na výnosu z činnosti společnosti ve formě podílu na zisku, ve formě vypořádacího podílu, v případě, že končí účast společníka na společnosti, nebo ve formě podílu na likvidačním zůstatku, pokud se ruší společnost a následuje její likvidace.

Majetek poskytnutý společníky v podobě vkladů nezůstává ve společnosti nedotčen, v průběhu činnosti společnosti se struktura jejího majetku neustále mění.<sup>5</sup> Za vložené peníze mohou být například nakoupeny zásoby, které se po zpracování změny ve výrobky.

Ad b) Základní kapitál ve významu financování má podobu číselné hodnoty vytvořené ze součtu číselných hodnot vkladů, nepředstavuje tedy žádný konkrétní majetek, ale vyjadřuje, nakolik jsou potřeby společnosti

---

<sup>3</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 42.

<sup>4</sup> Tamtéž, s. 44.

<sup>5</sup> Tamtéž, s. 44.

pokryty vlastními zdroji, které společnost nemusí nikomu vracet. Základní kapitál je v tomto pojetí chápán jako vlastní zdroj společnosti, který se v bilanci objevuje na straně pasiv.

Zdroje financování lze dělit na vlastní a cizí. Mezi vlastní zdroje financování z účetního hlediska patří tzv. vlastní kapitál, který tvoří základní kapitál, kapitálové fondy, fondy ze zisku a výsledek hospodaření. Cizí zdroje pak tvoří rezervy, dlouhodobé závazky, krátkodobé závazky a bankovní úvěry a výpomoci.<sup>6</sup>

Vlastní zdroje společnost získává jednak svou vlastní činností (čistý zisk), jednak pocházejí od společníků společnosti (peněžitě nebo nepeněžitě vklady), které společníci převádějí na společnost plněním své vkladové povinnosti. Společnost tyto finanční prostředky není povinna vracet a nevzniká jí povinnost platit za jejich užití úhradu, např. v podobě úroků.

Cizí zdroje představují nejčastěji úvěry od třetích osob. Na rozdíl od vlastních zdrojů je s nimi spojena povinnost je po určité době vrátit osobě, která je poskytla, a to včetně příslušného úroku, pokud byl sjednán.<sup>7</sup>

„Cizí zdroje mohou pocházet i od společníků, pokud jsou ale společníky poskytnuty, je jejich právní režim odlišný od vkladů. Jsou poskytovány jako samostatné úvěry či půjčky na základě příslušných smluv, které zakládají práva a povinnosti jako obsah běžných závazkových vztahů, nikoli práva a povinnosti, které tvoří obsah společnického vztahu společníka a společnosti. Z tohoto důvodu je významné odlišovat terminologicky vklady od ostatních závazků a předmětů, které mají být na jejich základě společnosti poskytnuty.“<sup>8</sup>

Poměr mezi vlastními a cizími zdroji by měl být pro společnost nastaven tak, aby byla schopna plnit včas veškeré své závazky a nezadlužovala se. Současně poměr mezi cizími a vlastními zdroji<sup>9</sup> je významným údajem pro třetí osoby v rámci hodnocení finanční situace

---

<sup>6</sup> Strouhal, J., Židlická, R., Knapová, B. *Účetnictví 2009: velká kniha příkladů*. 1. vydání, Brno: Computer Press, 2009, s. 288.

<sup>7</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 40.

<sup>8</sup> Tamtéž, s. 41.

<sup>9</sup> V terminologii finanční analýzy se tento poměr nazývá „zadluženost“.

společnosti. Tento ukazatel však nelze bez dalšího použít samostatně, je nutné ho posuzovat ve vzájemném vztahu k ostatním ukazatelům finanční analýzy a dále vždy závisí na oboru podnikání, celkovém stavu ekonomiky apod.

Ad c) Funkce míry účasti společníka na společnosti je funkcí základního kapitálu, kterou praxe zpochybňuje jen výjimečně. Míra účasti společníků kapitálových společností na společnosti se odvozuje z poměru výše jejich vkladů k celkové výši základního kapitálu. Tento poměr určuje velikost jejich podílu na společnosti, z kterého vyplývá rozsah majetkových i nemajetkových společnických práv, mimo jiné i možnost uplatňovat vlastní vůli při řízení společnosti a rozhodovat o jejích záležitostech.<sup>10</sup>

U akciové společnosti je tato funkce jednoznačná, u společnosti s ručením omezeným je oslabovaná ustanovením § 114 odst. 1 ObchZ, podle kterého účast společníka na společnosti představuje jeho obchodní podíl, jehož výše se určuje podle poměru vkladu společníka k základnímu kapitálu pouze tehdy, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Zákon tedy ponechává společníkům možnost, upravit velikost podílů ve společenské smlouvě odchylně.

### 2.3 Funkce základního kapitálu

Po vysvětlení významu pojmu základního kapitálu je potřeba zmínit i funkce základního kapitálu. V odborné literatuře se zpravidla uvádějí tři základní funkce:

1. měřítko zisku a ztrát společnosti,
2. garanční funkce a
3. vyjádření podílu společníka.

Na těchto základních funkcích základního kapitálu se shoduje většina současných českých autorů učebnic obchodního práva. Kromě těchto tří funkcí základního kapitálu bývá ještě některými autory (např. T. Dvořákem) uváděna čtvrtá funkce uplatňující se při založení společnosti,

---

<sup>10</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 48.

kdy základní kapitál představuje počáteční „startovné“<sup>11</sup>, tedy prostředky, které má společnost při vlastním zrodu a dalším výkonu svých podnikatelských nebo jiných aktivit k dispozici.

Ad 1) Základní kapitál jako měřítko zisku je poměrně problematický. Zisk a ztráta nemají vazbu na základní kapitál, mají dopad ale na vlastní kapitál jako celek. Kdyby měl být základní kapitál jejich měřítkem, pak pouze v tom smyslu, že skončí-li hospodaření ztrátou, může dojít k tomu, že výše základního kapitálu bude vyšší než hodnota čistého obchodního majetku. K tomu ale nedojde v případě, že společnost disponuje dostatečně vysokými ostatními složkami vlastního kapitálu jako např. kapitálovými fondy, fondy ze zisku nebo nerozděleným ziskem minulých let. Naopak v případě, že by společnost skončila na konci účetního období ziskem, může být hodnota základního kapitál nižší, než je hodnota čistého obchodního majetku.<sup>12</sup> Pro věřitele společnosti se jeví jako nepříznivá situace, kdy hodnota čistého obchodního majetku klesne pod hodnotu základního kapitálu. Tato situace může nastat, neboť „za existující právní úpravy tomu nic nebrání a nevzniká zde ani povinnost podat návrh na prohlášení konkursu, neboť dle §98 ins. z. tato povinnost nastupuje pouze tehdy, je-li společnost v úpadku.“<sup>13</sup>

Ad 2) Garanční funkce základního kapitálu je jednou z nejdiskutovanějších. Jejím cílem je ochrana věřitelů. Zejména v kapitálových společnostech má základní kapitál zobrazovat nakolik jsou potřeby společnosti kryty vlastními zdroji, kolik činí cizí zdroje a nakolik lze předpokládat, že společnost skutečně má majetek hodnotově vyjádřený základním kapitálem. Bohužel ani vysoký základní kapitál zapsaný v obchodním rejstříku neznamena, že společnost má k dispozici tyto

---

<sup>11</sup> Dvořák, T. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. vydání. Praha : ASPI, 2009, s. 582.

<sup>12</sup> Korečková, Michaela. *Základní kapitál po novelizaci druhá směrnice*. Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Právnická fakulta, Katedra obchodního práva, s. 20-21.

<sup>13</sup> Dvořák, T. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. vydání. Praha : ASPI, 2009, s. 581-582.

prostředky. Mnoho věřitelů se totiž spoléhá na tento zápis a už si neuvědomuje, že základní kapitál není mírou, kterou společnost odpovídá za své závazky, „protože společnost odpovídá za závazky celým svým majetkem, nikoliv jen do výše základního kapitálu. A naopak, pokud nemá společnost majetek ve výši základního kapitálu, nemohou věřitelé uspokojit své pohledávky do výše základního kapitálu, ale jen do výše majetku společnosti.“<sup>14</sup>

Zákon se snaží zajistit určitými zákonnými pravidly, aby fakticky existovala rovnost mezi majetkem společnosti a číselnou hodnotou základního kapitálu. V těchto pravidlech se odráží zásada zachování základního kapitálu.

Společnost by dle ní měla dodržet zejména následující pravidla:

- povinnost vytvářet základní kapitál v určitém zákonem daném rozsahu,
- povinnost splatit vklady alespoň zčásti před zápisem výše základního kapitálu do obchodního rejstříku a zbylou část nejpozději v zákonem stanovených lhůtách,
- zákaz poskytovat z majetku společnosti úvěry a půjčky za účelem nabytí podílu na společnosti (mimo výjimky připuštěné zákonem),
- zákaz vracení vkladů, prominutí splacení vkladu a započtení vkladové povinnosti na jinou pohledávku (s výjimkou zákonem dovolené kapitalizace pohledávek),
- zákaz vyplácení podílu na zisku, pokud by zdroje pro výplatu nebyly vytvořeny a výplata by šla na úkor majetku krytého základním kapitálem,
- povinnost tvorby rezervního fondu z čistého zisku a možnost jeho využití pouze ke krytí ztrát společnosti,
- obecný zákaz nabývání vlastních podílů společnosti (zákon připouští určité výjimky),
- povinnost dodržovat zákonem stanovené postupy při zvyšování a snižování základního kapitálu.

---

<sup>14</sup> Dědič, J. a kol. *Obchodní zákoník: komentář. Díl I., § 1 - § 92e*. Praha : Polygon, 2002. s. 355

Pokud by společnost utrpěla při své činnosti ztrátu, může k jejímu vyrovnání použít prostředky rezervního fondu, případně příplatky společníků nebo může též zákonem stanoveným postupem snížit základní kapitál. Pokud by však případné snížení základního kapitálu mělo vést k poklesu pod zákonem předepsané minimum a ztráty jsou tak veliké, že majetkem společnosti nejsou kryty ani cizí zdroje, je společnost předlužena a statutární orgán společnosti je povinen podat návrh na zahájení konkursního řízení.<sup>15</sup>

Ad 3) Funkce základního kapitálu jako měřítka pro vyjádření podílu společníka byla vysvětlena v předchozím výkladu v kapitole 2.2.

## 2.4 Vklady do základního kapitálu

Vzhledem k zákonné definici základního kapitálu jako peněžního vyjádření souhrnu peněžitých i nepeněžitých vkladů všech společníků do základního kapitálu, považuje autor práce za vhodné rozebrat i definici pojmu vklad společníka.

Vkladem společníka § 59 odst. 1 ObchZ rozumí souhrn peněžních prostředků nebo jiných penězi ocenitelných hodnot, které se určitá osoba zavazuje vložit do společnosti za účelem nabytí nebo zvýšení účasti ve společnosti. Jako právní termín i pojem vklad zahrnuje různé významy.

Předně je vkladem chápán vlastní předmět vkladu, tj. věci, práva, jiné majetkové hodnoty, které společníci vnášejí do základního kapitálu společnosti. Jejich přechod do vlastnictví společnosti nastává splněním vkladové povinnosti společníka.<sup>16</sup>

Dalším významem pojmu vklad je označení pro vkladovou povinnost, totiž právní povinnost obligační povahy buďto zakladatele při založení společnosti nebo společníků při zvýšení základního kapitálu.<sup>17</sup>

Posledním významem pojmu vklad je číselné vyjádření rozsahu majetkových zdrojů, které společník poskytl do společnosti. Tento rozsah,

---

<sup>15</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 46-47.

<sup>16</sup> Faldyna, F. et al. *Obchodní právo*. Praha : ASPI, 2005, s. 183

<sup>17</sup> Dvořák, T. *Společnost s ručením omezeným: komplexní pohled na s.r.o.* Praha : ASPI, 2002, s. 333

jak bylo v předchozím výkladu zmíněno, v zásadě určuje právní postavení společníka a jeho participaci na rozhodovacím vlivu a na výsledcích hospodaření společnosti.

Vklad je vymezen dvěma základními znaky. Jednak jde o sepětí se základním kapitálem společnosti a jednak s podílem, který vyplývá z rozsahu plnění, k němuž se společník při převzetí povinnosti poskytnout vklad zavázal a které je majetkovým základem jeho účasti na společnosti.<sup>18</sup>

Vklady se dělí na peněžité a na nepeněžité. Peněžitým vkladem může být i vklad v cizí měně. Dle § 59 odst. 2 může být nepeněžitým vkladem jen majetek, jehož hodnota je zjistitelná a který může společnost hospodářsky využít ve vztahu k předmětu podnikání. Práce a služby nemohou být dle stávající právní úpravy předmětem vkladu, mimo jiné proto, že je nelze předem spolehlivě ocenit.<sup>19</sup>

Autor považuje výše zmíněné seznámení v této části práce za dostačující, další právní úpravou vkladů se v omezené míře zabývají následující kapitoly.

---

<sup>18</sup> Faldyna, F. et al. *Obchodní právo*. Praha : ASPI, 2005, s. 184.

<sup>19</sup> Eliáš, K. a kol. *Obchodní zákoník: praktické poznámkové vydání s výběrem z judikatury od roku 1900*. 4. vydání. Praha : Linde, 2004, s. 187.



### **3 Základní kapitál v jednotlivých typech obchodních společností a v družstvu**

Obchodními společnostmi ve smyslu obchodního zákoníku jsou veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezením, akciová společnost, evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení.

Obchodní zákoník upravuje jednotlivé typy osobních a kapitálových společností, které se od sebe liší v mnoha ohledech. Rozlišujícími znaky jsou například ručení společníků za závazky společnosti, aktivní účast na dění ve společnosti, vkladová povinnost společníků, vnitřní orgány, minimální počet zakládajících členů a společníků. V neposlední řadě patří k těmto znakům i základní kapitál.

Družstva obchodní zákoník upravuje v samostatné hlavě. „Tímto oddělením chtěl zákonodárce zcela jednoznačně demonstrovat, že družstva nelze počítat mezi obchodní společnosti, přestože s nimi vykazují některé shodné rysy (např. družstva vytvářejí základní kapitál a analogické orgány jako kapitálové společnosti).“<sup>20</sup> Právě z důvodu této podobnosti považuje autor za vhodné zmínit se o institutu základního kapitálu i u družstev.

#### **3.1 Veřejná obchodní společnost**

Veřejná obchodní společnost má jako korporace čistě osobní charakter, z čehož vyplývá, že povinně základní kapitál netvoří. Může ho však vytvořit, dohodnou-li se společníci na vkladech ve společenské smlouvě.

V případě veřejné obchodní společnosti není tedy zákonem stanovena žádná minimální výše základního kapitálu, dokonce ani minimální výše vkladu jednotlivých společníků. Vytvoří-li však veřejná obchodní společnost základní kapitál dobrovolně, ani pak se do obchodního rejstříku nezapisuje výše základního kapitálu a ani výše vkladu jednotlivých společníků. Institut základního kapitálu je v tomto typu společnosti nadbytečný, neboť společníci ručí za závazky společnosti

---

<sup>20</sup> Pelikánová, I., Černá, S. a kol. *Obchodní právo 2. Společnosti obchodního práva a družstva*. 1. vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 458.

celým svým majetkem a věřitelé se tak mají na koho obrátit v případě nesplnění závazků samotnou společností.

Ve společnosti má dvojí funkci. Reprezentuje určitou majetkovou základnu společnosti a plní funkci „startovního“.<sup>21</sup>

### 3.2 Komanditní společnost

„Komanditní společnost je modifikovanou veřejnou obchodní společností.“<sup>22</sup> Není korporací čistě osobního charakteru jako veřejná obchodní společnost, je korporací převážně osobní povahy, zejména s ohledem na vkladovou povinnost komanditistů. Existují v ní dva druhy společníků – komplementáři a komanditisté. V komanditní společnosti je minimálně jeden společník v postavení komanditisty a minimálně jeden v postavení komplementáře. „Forma komanditní společnosti umožňuje účelné spojení účasti společníků s kapitálovým vkladem a omezeným ručením bez osobní vazby na společnost s účastí společníků s neomezeným ručením, u nichž vysoká míra osobního rizika vyžaduje též jejich přímé osobní zapojení do podnikání společnosti.“<sup>23</sup>

Komanditní společnost vytváří základní kapitál obligatorně, neboť musí mít alespoň jednoho komanditistu, na kterého se vkladová neboli ilační povinnost vztahuje. Komanditista se této povinnosti nemůže žádným způsobem zprostit. Komplementáři, jako druhý typ společníků komanditní společnosti, vkladovou povinnost nemají. „Proto je možné, aby vklad každého z nich byl v jiné výši; není přitom ani vyloučeno to řešení, že vklad poskytnou pouze někteří apod.; věcně tu záleží výlučně na dohodě společníků.“<sup>24</sup> Pokud se komplementáři ke vkladům zaváží, je třeba použít přiměřeně ustanovení o veřejné obchodní společnosti (§ 80 ObchZ).

Minimální výše základního kapitálu není pro komanditní společnost zákonem přímo stanovena, nicméně obchodní zákoník jasně stanoví, že

---

<sup>21</sup> Např. Dvořák, T. *Veřejná obchodní společnost*. Praha: ASPI, 2003, s. 187-188 nebo Dvořák, T. *Osobní obchodní společnosti*. 1. vyd. Praha : ASPI, 2008, s. 185.

<sup>22</sup> Pelikánová, I., Černá, S. a kol. *Obchodní právo 2. Společnosti obchodního práva a družstva*. 1. vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 354.

<sup>23</sup> Faldyna, F. et al. *Obchodní právo*. Praha : ASPI, 2005, s. 293.

<sup>24</sup> Dvořák, T. *Komanditní společnost*. 1. vyd. Praha : ASPI, 2004, s. 107.

vklad každého komanditisty musí činit nejméně pět tisíc Kč<sup>25</sup> a komanditní společnost vždy musí mít alespoň jednoho komanditistu. Z toho lze dovodit, že minimální výše základního kapitálu činí v komanditní společnosti pět tisíc Kč. Společenská smlouva může stanovit pro komanditisty i vklad vyšší, nižší nikoliv.

Výše základního kapitálu se do obchodního rejstříku nezapisuje, zapisuje se však výše vkladu každého komanditisty a rozsah jeho splacení. Rozsah splacení má vliv na výši ručení. Komanditista je povinen dle § 97a splatit vklad ve lhůtě stanovené společenskou smlouvou, jinak bez zbytečného odkladu po vzniku společnosti, popř. po vzniku své účasti na společnosti.

Autor zastává názor, že v komanditní společnosti plní základní kapitál pouze funkci majetkové základny společnosti.

### **3.3 Společnost s ručením omezeným**

Společnost s ručením omezeným je vždy kapitálovou společností, z čehož plyne fakt, že vždy obligatorně vytváří základní kapitál, který je tvořen vklady společníků. Zákon stanoví, že minimální výše základního kapitálu musí činit 200 000 Kč<sup>26</sup> a dále povinnou minimální výši vkladu jednoho společníka 20 000 Kč<sup>27</sup>, tedy částku vyšší než u komanditní společnosti. Zákon zároveň i jasně říká, že jeden společník se může na základním kapitálu společnosti s ručením omezeným podílet pouze jediným vkladem. Výše vkladu může být pro jednotlivé společníky stanovena rozdílně, musí však být dělitelná na celé tisíce. Dále platí, že souhrn výše vkladů jednotlivých společníků se musí shodovat s celkovou výší základního kapitálu.<sup>28</sup> Do obchodního rejstříku se zapisuje výše základního kapitálu a výše vkladu každého společníka, včetně rozsahu splacení vkladů.

Základní kapitál ve společnosti s ručením omezeným především reprezentuje majetkovou základnu společnosti. V tomto pojetí představuje

---

<sup>25</sup> Viz. § 97a ObchZ

<sup>26</sup> Před novelou provedenou zákonem č. 370/2000 Sb. činila minimální výše 100 000 Kč.

<sup>27</sup> Viz. § 109 odst. 1 ObchZ

<sup>28</sup> Viz. § 109 odst. 2 ObchZ

minimální objem prostředků, který je společnost povinna mít po celou dobu své existence.<sup>29</sup> „Co do faktického významu základní kapitál svoji garanční funkci příliš neplní. Je to dáno především zákonným nastavením jeho minimální povinné výše, která je dnes pouhých 200 000 Kč, což není mnoho.<sup>30</sup>

Je třeba na tomto místě upozornit ještě na jeden aspekt tohoto problému. Společnost může mít samozřejmě základní kapitál daleko vyšší, ona zákonná hranice je pouze minimální. Bohužel i v případě, že společnost má velmi vysoký základní kapitál, neznamená to, že společnost již dávno není bez majetku nebo dokonce předlužená. Většina věřitelů či potenciálních obchodních partnerů se bohužel stále mylně spoléhá pouze na údaj o výši základního kapitálu a nezajímá se o stav účetnictví jako celku.

Před podáním návrhu na zápis do obchodního rejstříku musí být splaceno celé emisní ážio a nepeněžní vklady, u peněžních vkladů postačuje minimální splacení ve výši 30 %. Celková výše splacených nepeněžních a peněžních vkladů musí činit alespoň 100 000 Kč. Je-li společnost založena jedním zakladatelem, požaduje se plné splacení základního kapitálu.<sup>31</sup>

Společník má povinnost splatit vklad za podmínek a ve lhůtě stanovené ve společenské lhůtě, nejdéle do 5 let od vzniku společnosti nebo od převzetí závazku ke zvýšení vkladu nebo k novému vkladu.<sup>32</sup> Nesplatí-li ho, a pokud společenská smlouva nestanoví jinak, jako sankci platí úrok z prodlení ve výši 20 % z nesplacené částky.<sup>33</sup> V případě, že nesplní svou vkladovou povinnost ani v dodatečné lhůtě, může být společník valnou hromadou ze společnosti dokonce vyloučen.<sup>34</sup>

---

<sup>29</sup> Dvořák, T. *Společnost s ručením omezeným*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 324

<sup>30</sup> Dvořák, T. *Společnost s ručením omezeným: komplexní pohled na s.r.o.* Praha : ASPI, 2002, s. 329.

<sup>31</sup> Viz. § 111 ObchZ

<sup>32</sup> Viz. § 113 odst. 1 ObchZ

<sup>33</sup> Viz. § 113 odst. 2 ObchZ

<sup>34</sup> Viz. § 113 odst. 4 ObchZ

### 3.4 Akciová společnost

Spolu se společnostmi s ručením omezeným se akciová společnost řadí mezi kapitálové společnosti, z čehož vyplývá zejména fakt žádného nebo pouze velmi omezeného ručení jejich společníků za závazky společnosti a již zmíněná povinnost tvorby základního kapitálu.

U akciové společnosti je výše základního kapitálu závislá na způsobu jejího založení. Rozlišujeme dva způsoby. Prvním je tzv. simultánní založení, tj. založení bez veřejné nabídky akcií<sup>35</sup>, druhým pak tzv. sukcesivní založení, tj. založení na základě veřejné nabídky akcií<sup>36</sup>.

V případě simultánního založení postačuje upsat základní kapitál ve výši 2 000 000 Kč<sup>37</sup>. Tento způsob využívají zakladatelé, kteří mají dostatek vlastních zdrojů, kterými jsou sami schopni základní kapitál pokrýt. V případě sukcesivního založení získají zakladatelé prostředky na splacení akcií zakládané společnosti od třetích osob, tzv. upisovatelů akcií a musí být dosaženo základního kapitálu ve výši alespoň 20 000 000 Kč,<sup>38</sup> nestanoví-li zvláštní předpis vyšší částku.

Zvláštní předpisy stanoví minimální povinnou výši základního kapitálu nad limit uvedený v obchodním zákoníku pro vybrané typy kapitálových společností s ohledem na předmět jejich podnikání. Např. minimální hodnota základního kapitálu u banky činí 500 000 000 Kč a minimálně v této výši musí být tvořen peněžitými vklady<sup>39</sup>, u penzijního fondu musí činit alespoň 50 000 000 Kč a musí být tvořen pouze peněžitými vklady<sup>40</sup>, u tuzemské pojišťovny provozující pojišťovací činnosti podle jednoho nebo více pojistných odvětví životních pojištění nejméně 90 000 000 Kč<sup>41</sup>, u tuzemské pojišťovny provozující pojišťovací činnosti podle

---

<sup>35</sup> Tento způsob založení je upraven v § 172 ObchZ.

<sup>36</sup> Tento způsob založení je upraven v § 164 an. ObchZ.

<sup>37</sup> § 162 odst. 3 ObchZ

<sup>38</sup> Před novelou provedenou zákonem č. 370/2000 Sb. činila minimální výše 1 000 000 Kč.

<sup>39</sup> § 4 odst. 1 zákona o bankách č. 21/1992 Sb., ve znění pozdějších změn a novelizací.

<sup>40</sup> § 4 odst. 4 zákona o penzijním připojištění č. 353/2006 Sb., ve znění pozdějších změn a novelizací.

<sup>41</sup> § 18 odst. 1, písm. a) zákona o pojišťovnictví č. 277/2009 Sb., ve znění pozdějších změn a novelizací.

pojistných odvětví neživotních činí minimální základní kapitál dle typu odvětví 65 000 000 Kč až 200 000 000 Kč<sup>42</sup> apod.

Akciová společnost je společností, jejíž povinně tvořený základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě<sup>43</sup>, součet jmenovitých hodnot těchto akcií musí odpovídat výši základního kapitálu.<sup>44</sup>

Společnická práva jsou vtělena akcie, kterou § 155 odst. 1 ObchZ definuje jako cenný papír, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se podle tohoto zákona a stanov společnosti na jejím řízení, jejím zisku a na likvidačním zůstatku při zániku společnosti.

Při simultánním založení může být emisní kurz splacen jak peněžitými, tak i nepeněžitými vklady. Při sukcesivním založení nelze upisovat akcie nepeněžitými vklady,<sup>45</sup> což se ovšem netýká zakladatelů, protože ti akcie neupisují na základě veřejné nabídky.

Společník má na společnosti tolik účastí, kolik má akcií, tzn. neexistuje zde žádné limitující pravidlo jako u společnosti s ručením omezeným, kde se společník může na základním kapitálu podílet pouze jediným vkladem. Rozdíl je daný tím, že účast na akciové společnosti je spojena s cenným papírem, nikoliv s danou osobou.

### 3.5 Družstvo

Právní úprava družstva vychází z obchodního zákoníku, konkrétně z § 221 a následujících. Družstvo je definováno jako společenství neuzavřeného (tzn. předem nestanoveného) počtu osob založené za účelem podnikání nebo zajišťování hospodářských, sociálních anebo jiných potřeb svých členů.

Stejně jako u kapitálových obchodních společností charakterizuje základní kapitál majetkové vztahy uvnitř družstva.<sup>46</sup> Základní kapitál

---

<sup>42</sup> § 18 odst. 1, písm. b) zákona o pojišťovnictví č. 277/2009 Sb., ve znění pozdějších změn a novelizací

<sup>43</sup> Viz. § 154 odst. 1 ObchZ

<sup>44</sup> Viz. § 157 ObchZ

<sup>45</sup> Viz. § 165 odst. 2 ObchZ

<sup>46</sup> Faldyna, F. et al. *Obchodní právo*. Praha : ASPI, 2005, s. 528.

družstva tvoří souhrn členských vkladů, k jejichž splacení se zavázali členové družstva<sup>47</sup>.

Důsledkem toho, že počet členů družstva se v průběhu jeho existence může měnit, existuje variabilita kapitálu, která se projevuje rozlišením mezi skutečným a zapisovaným základním kapitálem.

Zapisovaný základní kapitál je základní kapitál družstva, který se zapisuje do obchodního rejstříku a který je určen stanovami. Je částí základního kapitálu. Jeho minimální výše při vzniku družstva, činí 50.000,- Kč<sup>48</sup>, a to bez ohledu na počet zakládajících členů družstva.<sup>49</sup>

Skutečný základní kapitál družstva představovaný souhrnem členských vkladů se pak bude proměňovat v souvislosti se změnami počtu členů, zapisovaný základní kapitál zůstává neměnný (pokud nedojde ke změně stanov). Zapisovaný základní kapitál družstva z tohoto důvodu neposkytuje informaci o aktuálním stavu skutečného základního kapitálu družstva. Dále platí, že „zapisovaný základní kapitál nemusí být zcela splacen již v době podání návrhu na prvozápis družstva do obchodního rejstříku. Postačí, je-li před podáním návrhu na prvozápis družstva splacena alespoň polovina zapisovaného základního kapitálu.“<sup>50</sup>

Každé družstvo je právnickou osobou a za porušení svých závazků odpovídá celým svým majetkem. „Za závazky družstva členové podle českého práva neručí, a to ani do výše nesplaceného vkladu jako členové obchodních společností. O ručení členů družstva za závazky družstva nelze hovořit ani v případech, kdy stanovy určí, že členové nebo někteří z nich mají na základě rozhodnutí členské schůze do určité výše uhrazovací povinnost, která přesahuje členský vklad. Takto získané prostředky slouží ke krytí ztráty družstva.“<sup>51</sup>

Podmínkou vzniku členství v družstvu je splacení základního členského vkladu určeného stanovami anebo jen vstupního vkladu (ve

---

<sup>47</sup> Viz. § 223 odst. 1 ObchZ

<sup>48</sup> Viz. § 223 odst. 2 ObchZ.

<sup>49</sup> Pozn.: dle § 221 odst. 4 ObchZ musí mít družstvo nejméně 5 členů; to neplatí, jsou-li jeho členy alespoň dvě právnické osoby.

<sup>50</sup> Dvořák, T. *Družstevní právo*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2001, s. 47.

<sup>51</sup> Pelikánová, I., Černá, S. a kol. *Obchodní právo 2. Společnosti obchodního práva a družstva*. 1. vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 460.

stanovách určené části základního členského vkladu).<sup>52</sup> Vklad zakládajícího člena musí být splacen nejpozději do 15 dnů od konání ustavující schůze určenému členu představenstva, a to způsobem stanoveným členskou schůzí<sup>53</sup>. Jestliže to stanovy družstva umožňují, může člen splatit jen tzv. vstupní vklad (část základního členského vkladu) a zbývající část základního členského vkladu musí člen podle zákona splatit do 3 let, jestliže stanovy neurčí kratší lhůtu.<sup>54</sup>

Vklad člena družstva může být jak peněžitý, tak i nepeněžitý. V případě nepeněžitého vkladu není zákonem stanoveno, jak se provede ocenění tohoto vkladu, způsob ocenění je svěřen stanovám družstva nebo při založení družstva dohodě všech členů družstva.<sup>55</sup>

---

<sup>52</sup> Viz. § 223 odst. 3 ObchZ

<sup>53</sup> Viz. § 224 odst. 5 ObchZ.

<sup>54</sup> Viz. § 223 odst. 6 ObchZ

<sup>55</sup> Viz. § 223 odst. 5 ObchZ



## **4 Zákonná úprava změn základního kapitálu ve společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti**

### **4.1 Společnost s ručením omezeným**

Jak bylo uvedeno výše, zásada zachování základního kapitálu v kapitálových společnostech se projevuje mimo jiné i v přísných pravidlech, která stanoví právní úprava pro změny výše základního kapitálu.

Obchodní zákoník upravuje zvýšení a snížení základního kapitálu v § 142 - 147, ovšem s odkazy na další příslušné paragrafy ObchZ. Jak již bylo zmíněno několikrát, zvýšení základního kapitálu posiluje jeho garanční funkci. Při snížení základního kapitálu pamatoval zákonodárce nejen na ochranu společníků, ale i ochranu věřitelů společnosti.

#### **4.1.1 Způsoby zvýšení základního kapitálu společnosti s ručením omezeným**

Zvýšit základní kapitál je možné buď novými vklady, nebo z vlastních zdrojů společnosti. V prvním případě jde o tzv. efektivní zvýšení základního kapitálu, které představuje reálné rozšíření kapitálové vybavenosti a větší možnosti financování vlastními prostředky. Stane se tomu tak, že do společnosti buď přistoupí noví společníci, kteří převezmou (upíší) vklady, nebo nové vklady převezmou stávající společníci.

Zvýšit základní kapitál je možné i z vlastních zdrojů společnosti – účetní operací na straně pasiv v rámci rozvahy. Tento způsob se nazývá nominální zvýšení základního kapitálu. Reálná výše majetku společnosti se touto změnou základního kapitálu nemění.

Při zvýšení základního kapitálu není stanovena žádná maximální výše, kterou by nešlo překročit. Mezi omezení vztahující se ke zvyšování základního kapitálu společnosti s ručením omezeným patří, že výše vkladu každého společníka musí dosahovat minimální výše 20 000 Kč a základní kapitál po zvýšení musí být dělitelný na celé tisíce. Jiná omezení nejsou. Speciální úprava se týká zvyšování základního kapitálu u společností, které dnes mají základní kapitál nižší než 200 000 Kč. Tyto

společnosti, v případě, že základní kapitál zvýšit chtějí, jsou povinny jej zvýšit tak, aby výše základního kapitálu po tomto zvýšení dosahovala alespoň těchto 200 000 Kč.<sup>56</sup>

„Oba postupy se mohou promítnout do společnických vztahů, zejména v otázkách rozšíření počtu společníků společnosti. Do společnosti s ručením omezeným jako společnosti kapitálové nelze vstoupit. Praxe často hovoří o vstoupení do společnosti či přistoupení ke společnosti, popř. přijetí nového společníka, je však nutno zdůraznit, že o vlastní osobu nového společníka jde až ve druhé řadě, primárně musí dojít ke zvýšení základního kapitálu přijetím závazku třetí osoby k novému vkladu, popř. u dosavadních společníků převzetím závazku ke zvýšení vkladu. Pokud má tedy společnost zájem o nového společníka (i třeba zájem na jeho osobních dovednostech) a jeho začlenění do společnosti nelze provést převodem, popř. rozdělením a převodem obchodního podílu, musí valná hromada rozhodnout o zvýšení základního kapitálu o vklad tohoto nového společníka a on se musí k poskytnutí vkladu zavázat.“<sup>57</sup> Zvýšení základního kapitálu peněžitým vkladem je přípustné, jen když dosavadní peněžité vklady byly zcela splaceny. Zvýšení základního kapitálu nepeněžitými vklady je přípustné již před tímto splacením.<sup>58</sup> Povinnost splatit tyto vklady před zápisem výše základního kapitálu do obchodního rejstříku vyplývá z § 59 odst. 2 ObchZ.

Rozhodnutí o zvýšení základního kapitálu přísluší podle ustanovení § 125 odst. 1 písm. e) ObchZ valné hromadě společnosti, k přijetí rozhodnutí je zapotřebí kvalifikované dvoutřetinové většiny<sup>59</sup> hlasů všech společníků a o rozhodnutí musí být pořízen notářský zápis.

Pozvánka na valnou hromadu, která bude rozhodovat o zvýšení základního kapitálu, musí obsahovat základní údaje charakterizující zvýšení, tj.

- a) částku, o kterou se zvyšuje základní kapitál,

---

<sup>56</sup> čl. VIII, bod 18 zák. č. 370/2000 Sb. (přechodná ustanovení)

<sup>57</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 227.

<sup>58</sup> Viz. § 142 ObchZ.

<sup>59</sup> Viz. § 127 odst. 4 ObchZ

- b) lhůtu, do níž musí být závazky ke zvýšení vkladu nebo k převzetí nového vkladu převzaty, popřípadě
- c) předmět nepeněžitého vkladu a částku, kterou se započítává na vklad společníka.<sup>60</sup>

Pokud má být základní kapitál zvýšen z vlastních zdrojů, musí pozvánka obsahovat i návrh usnesení o zvýšení základního kapitálu.<sup>61</sup>

#### **4.1.1.1 Efektivní zvýšení základního kapitálu**

Společníci mají ze zákona přednostní právo k účasti na zvýšení základního kapitálu, zvyšuje-li se peněžitými vklady, a to převzetím závazku ke zvýšení vkladu. Protože se společníci na společnosti mohou účastnit pouze jedním vkladem, mohou na základě svého přednostního práva převzít závazek ke zvýšení vkladu, a to pouze v poměru svých obchodních podílů, neurčuje-li společenská smlouva jinak. Společenská smlouva tedy může nejen určit jiný poměr, ale může též přednostní právo zcela vyloučit.<sup>62</sup> „Takové vyloučení je ovšem obecné, nemůže se týkat jenom přednostního práva omezeného na konkrétní zvýšení základního kapitálu. Jestliže by společníci chtěli, aby se při konkrétním zvýšení přednostní právo neuplatnilo, mohli by se ho vzdát.“<sup>63</sup> Prohlášení o vzdání se práva musí mít písemnou formu s úředně ověřeným podpisem nebo musí být učiněno na valné hromadě a takové prohlášení se uvede v notářském zápisu o rozhodnutí valné hromady o zvýšení základního kapitálu.

Společenská smlouva nebo stanovy mohou stanovit lhůtu pro uskutečnění přednostního práva. Pro případy, že tomu tak není, určuje zákon podpůrně subjektivní jednoměsíční lhůtu počínaje dnem, kdy se společníci dověděli o usnesení valné hromady o zvýšení základního kapitálu<sup>64</sup>.

---

<sup>60</sup> Viz. § 143 odst. 3 ObchZ

<sup>61</sup> Viz. § 144 ObchZ

<sup>62</sup> Viz. § 143 odst. 1 ObchZ

<sup>63</sup> Pelikánová, I., Černá, S. a kol. *Obchodní právo 2. Společnosti obchodního práva a družstva*. 1. vydání. Praha : ASPI, 2006, s.430.

<sup>64</sup> Viz. § 143 odst. 2 ObchZ

Nevyužijí-li společníci přednostního právo k převzetí závazku ke zvýšení základního kapitálu, nebo jestliže se přednostního práva vzdají, může se se souhlasem valné hromady kterákoli osoba zavázat, že ona sama poskytne vklad do společnosti s ručením omezeným. „V literatuře se vedou spory, zda se bude muset konat nová valná hromada po marném uplynutí lhůty k využití přednostního práva, nebo zda je možné, aby již v rámci schvalování zvýšení základního kapitálu bylo takové převzetí podmíněně schváleno.“<sup>65</sup>

„Převzetí tohoto závazku vede nikoli pouze ke zvýšení základního kapitálu, ale ve svém důsledku způsobuje též zvýšení počtu společníků a - pokud není příslušným způsobem změněna společenská smlouva - změnu velikostní struktury obchodních podílů ve společnosti. Upozorňujeme na to, že v tomto „zbytkovém“ rozsahu nejsou z možnosti účasti na zvýšení základního kapitálu vyloučeni ani společníci, kteří mohou i teď převzít závazek ke zvýšení jejich vkladů. Velikost převzatého závazku zde již není vázána poměrem obchodních podílů společníků.“<sup>66</sup>

Závazek ke zvýšení vkladu nebo k novému vkladu se přebírá písemným prohlášením<sup>67</sup>, které musí obsahovat částku, o kterou se zvyšuje základní kapitál a předmět nepeněžitého vkladu a částku, kterou se na základě znaleckého posudku započítává na vklad společníka. Dále musí obsahovat lhůtu pro jeho splacení. Zájemce, který není dosud společníkem, musí taktéž prohlásit, že přistupuje ke společenské smlouvě. Prohlášení jakožto jednostranný projev vůle zájemce je závazný až jeho doručením společnosti.

Maximální lhůta pro splacení peněžitých vkladů je pět let od vydání prohlášení o převzetí vkladu. Jednatelé jsou povinni oznámit rejstříkovému soudu bez zbytečného odkladu splacení celého vkladu každého společníka. Toto oznámení je významné ve vztahu k ručení, kdy dle § 106 ObchZ ručí dosavadní i noví společníci za závazky společnosti v rozsahu do výše souhrnu nesplacených vkladů zapsaných v obchodním rejstříku.

---

<sup>65</sup> Pelikánová, I., Černá, S. a kol. *Obchodní právo 2. Společnosti obchodního práva a družstva*. 1. vydání. Praha : ASPI, 2006, s.430.

<sup>66</sup> Faldyna, F. et al. *Obchodní právo*. Praha : ASPI, 2005, s. 382.

<sup>67</sup> § 146 odst. 6 ObchZ

#### **4.1.1.2 Nominální zvýšení základního kapitálu**

Jak bylo zmíněno dříve, společnost může základní kapitál zvýšit i z vlastních zdrojů, které jsou vykázány v účetní závěrce a nejsou podle zákona účelově vázány. Jedná se tedy o čistě účetní operaci v pasivech společnosti, při které jde o přesun v účetním vyjádření vlastních zdrojů financování společnosti. Celkový obchodní majetek společnosti se nemění, pouze se mění struktura vlastního kapitálu. Společnost posiluje položku základního kapitálu a signalizuje tím i posílení svého vybavení vázaným majetkem.<sup>68</sup>

Touto operací se zvyšuje výše vkladu každého společníka v poměru jejich dosavadních vkladů. Z ustanovení § 144, které odkazuje na obdobné použití ustanovení § 208 odst. 1 až 5 a odst. 6 písm. a), b), vyplývá, že podmínkou zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů je předchozí schválení řádné, mimořádné nebo mezitimní účetní závěrky<sup>69</sup>, která byla ověřena auditorem bez výhrad a byla sestavena z údajů zjištěných nejpozději ke dni, od něhož v den rozhodování valné hromady o zvýšení základního kapitálu neuplynulo více než šest měsíců. Jestliže však společnost z jakékoliv mezitimní účetní závěrky zjistila snížení vlastních zdrojů, nemůže použít údaje z řádné nebo mimořádné účetní závěrky, ale musí vycházet z této mezitimní účetní závěrky.<sup>70</sup>

Při splnění těchto podmínek může valná hromada rozhodnout, že ke zvýšení základního kapitálu použije čistý zisk (tomu předchází povinné provedení přidělu do rezervního fondu podle § 217 ObchZ) nebo jeho část anebo jiný vlastní zdroj vykázaný v účetní závěrce ve vlastním kapitálu.<sup>71</sup> Jiným zdrojem použitelným pro účely zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů může být např. nerozdělený zisk z minulých let nebo fondy vytvářené ze zisku. Tyto fondy mohou být využívány pouze v rozsahu, ve kterém není jejich využití účelově vázáno. „Čistý zisk ale

---

<sup>68</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005. s. 229.

<sup>69</sup> Viz. § 208 odst. 1 ObchZ

<sup>70</sup> Viz. § 208 odst. 5 ObchZ

<sup>71</sup> Viz. § 208 odst. 1 ObchZ

nelze použít při zvyšování základního kapitálu na základě mezitimní účetní závěrky<sup>72</sup>, neboť z této závěrky nevyplývá, zda společnost v účetním období skutečně čistého zisku dosáhne“.<sup>73</sup>

Společnost nemůže zvýšit základní kapitál z vlastních zdrojů, není-li splněna podmínka uvedená v ustanovení § 178 odst. 2 ObchZ, tj. jestliže vlastní kapitál zjištěný z řádné nebo mimořádné účetní závěrky je, nebo by v důsledku rozdělení zisku byl nižší než základní kapitál společnosti, zvýšený o:

- dříve převzaté vklady na zvýšení základního kapitálu a zvýšený základní kapitál nebyl ke dni sestavení řádné nebo mimořádné účetní závěrky zapsán v obchodním rejstříku, a
- tu část rezervního fondu nebo ty rezervní fondy, které podle zákona a společenské smlouvy nesmí společnost použít k plnění společníkům.

Na nominálním zvýšení základního kapitálu se podílejí společníci podle poměru jejich vkladů, jinou možnost zákon nepřipouští. Toto kogentní pravidlo stanoví, že se zvyšují vklady všech v poměru jejich dosavadních vkladů.<sup>74</sup> „Efekt je tedy obdobný, jako kdyby společnost rozdělila zisk a společníci poté vložili své podíly zpět postupem běžného zvýšení základního kapitálu, popř. kdyby zkrácenou cestou provedli započtení svých pohledávek na podíly na zisku proti pohledávce společnosti na splacení nových částí vkladů“.<sup>75</sup> Vnitřní rozložení obchodních podílů se tedy, za předpokladu, že podíly byly kvantifikovány podle zákonné úpravy, mezi společníky nezmění, a není tedy v tomto směru potřeba zasahovat do společenské smlouvy. „Jestliže byl obchodní podíl kvantifikován na základě jiných kritérií odchylně od zákonného řešení, musí se společníci rozhodnout, zda a v jakém směru bude nutno

---

<sup>72</sup> Viz. § 208 odst. 1 ObchZ

<sup>73</sup> Bartošíková, M., Štenglová, I. *Společnost s ručením omezeným*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2003, s.223.

<sup>74</sup> § 144 ObchZ

<sup>75</sup> Pelikánová, I., Černá, S. a kol. *Obchodní právo 2. Společnosti obchodního práva a družstva*. 1. vydání. Praha : ASPI, 2006, s.431.

těž změnit další ustanovení společenské smlouvy o kvantifikovatelných právech společníků.“<sup>76</sup>

Pozvánka na valnou hromadu v případě nominálního zvýšení základního kapitálu musí obsahovat též návrh usnesení o zvýšení základního kapitálu. Usnesení valné hromady musí obsahovat nejméně jakou částkou se základní kapitál zvyšuje, z jakých zdrojů se tak děje (v členění podle struktury vlastního kapitálu v účetní závěrce) a novou výši vkladů společníků do společnosti.<sup>77</sup>

Zápis nominálního zvýšení základního kapitálu má, stejně jako zápis efektivního zvýšení základního kapitálu, konstitutivní povahu.

#### **4.1.1.3 Zápis zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku**

Jednatelé jsou povinni přistoupit k podání návrhu na zápis zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku bez zbytečného odkladu poté, co byly splněny všechny zákonné podmínky.

Při efektivním zvýšení základního kapitálu musí být před podáním návrhu na zápis do obchodního rejstříku splaceno na každý peněžitý vklad nejméně 30 % nebo musela být uzavřena dohoda o započtení podle § 108 odst. 2 ObchZ a nepeněžitě vklady musí být splaceny v celém rozsahu. Maximální lhůta pro splacení peněžitých vkladů je pět let od vydání prohlášení o převzetí vkladu.<sup>78</sup> V rozsahu nesplacených vkladů zapsaných v obchodním rejstříku ručí dosavadní i nový společníci za závazky společnosti.<sup>79</sup>

Pokud má společnost jediného společníka, platí zvláštní pravidlo a zvýšení základního kapitálu nelze do obchodního rejstříku zapsat dříve, než bude její kapitál splacen v celém rozsahu.

„Návrh na zápis musí mít ověřený podpis jednatele (jednatelů) podle toho, jakým způsobem jménem společnosti jednají, a musí k němu být přiloženy všechny dokumenty, které proces zvýšení základního kapitálu prokazují (pozdávka na valnou hromadu, prezenční listina z valné

---

<sup>76</sup> Faldyna, F. et al. *Obchodní právo*. Praha : ASPI, 2005, s. 382.

<sup>77</sup> Viz. § 144 ObchZ

<sup>78</sup> Viz. § 113 odst. 1 ObchZ

<sup>79</sup> Viz. § 106 ObchZ

hromady, notářský zápis o usnesení valné hromady, jímž bylo o zvýšení rozhodnuto, potom podle způsobu zvýšení prohlášení o převzetí nových vkladů, popř. zápis o schvalovacím usnesení k převzetí vkladů třetími osobami, účetní závěrka ke zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů a její schválení auditorem, doklady o splacení částí vkladů a nepeněžitých vkladů apod.)<sup>80</sup>

#### **4.1.2 Snížení základního kapitálu ve společnosti s ručením omezeným**

Druhá možná změna základního kapitálu ve společnosti s ručením omezeným je jeho snížení. Příčiny snížení základního kapitálu mohou být různé. Buď jde o příčiny ekonomického charakteru, kdy se společnost například snaží snížením základního kapitálu vyrovnat ztrátu společnosti, nebo je společnost základní kapitál povinna snížit na základě ustanovení obchodního zákoníku. V tomto případě jde o nutnost vypořádat uvolněný obchodní podíl.

Takový stav může nastat mj. v případě vyloučení společníka ze společnosti dle § 113 a § 121 ObchZ., při ukončení účasti účastníka ve společnosti soudem podle § 148 a § 149 ObchZ, při prohlášení konkursu na majetek společníka, zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku, pravomocném nařízení výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu nebo vydání exekučního příkazu k postižení obchodního podílu ve smyslu § 148 odst.2 ObchZ a v dalších případech, kdy společnost nabude vlastních obchodních podílů (§ 120 ObchZ).<sup>81</sup>

Stejně jako při zvýšení základního kapitálu lze i při snížení hovořit o nominální a efektivní změně. V případě, že nedochází ke snížení hodnoty majetku společnosti, jde o nominální snížení. V případě, kdy se mění hodnota majetku společnosti, jde o snížení efektivní.

„Vzhledem k funkci, kterou základní kapitál v kapitálových společnostech plní, není jeho snížení jen vnitřní záležitostí společnosti a jejích společníků, ale působí též na věřitele společnosti. Právně

---

<sup>80</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s.230.

<sup>81</sup> Bartošíková, M., Štenglová, I. *Společnost s ručením omezeným*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2003, s. 229.



regulovány by měly být obě stránky tohoto procesu, tedy postup snížení a jeho důsledky pro společníky i právní ochranu věřitelů společnosti.<sup>82</sup>

Pro věřitele může snížení základního kapitálu znamenat menší schopnost společnosti plnit závazky, zejména v případě, kdy pokles položky základního kapitálu je kompenzován současným poklesem položky aktiv. Obchodní zákoník chrání věřitele společnosti prostřednictvím ustanovení § 147 ObchZ, kdy stanoví pro jednatele povinnost, aby zveřejnili rozhodnutí o snížení základního kapitálu dvakrát po sobě, poprvé do 15 dnů po jeho přijetí a poté s odstupem 30 dnů. V oznámení jsou povinni vyzvat věřitele, aby přihlásili své pohledávky ve lhůtě 90 dnů po posledním oznámení, nejde-li o snížení základního kapitálu za účelem úhrady ztráty nebo vytvoření rezervního fondu, neboť v tomto případě je realizována garanční funkce základního kapitálu a postavení věřitelů není dotčeno.

Věřitelům, kteří své pohledávky včas přihlásili, je společnost povinna poskytnout přiměřené zajištění jejich pohledávek, nebo tyto pohledávky uspokojit. Forma přiměřeného zajištění není předepsaná, společnost se může s konkrétním věřitelem dohodnout individuálně. Lze využít např. ručení, bankovní záruku, zástavní právo, popř. jiný zajišťovací prostředek).

Jestliže se věřitel domnívá, že zajištění není přiměřené a dobytnost jeho pohledávek se zhoršila, může se u soudu domáhat rozhodnutí o jeho přiměřenosti.<sup>83</sup>

Rozhodování o snížení základního kapitálu náleží stejně jako rozhodování o jeho zvýšení do působnosti valné hromady<sup>84</sup>. Valná hromada rozhoduje kvalifikovanou většinou, je zapotřebí souhlasu alespoň dvoutřetinové většiny všech hlasů společníků a o rozhodnutí musí být pořízen notářský zápis.<sup>85</sup>

---

<sup>82</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 231.

<sup>83</sup> Viz. § 147 odst. 2 ObchZ

<sup>84</sup> Viz. § 125 odst. 1 písm. e) ObchZ

<sup>85</sup> Viz. § 127 odst. 4 ObchZ

Pozvánka na valnou hromadu, která má o snížení základního kapitálu rozhodovat, musí obsahovat návrh údajů podle ustanovení § 146 odst.1, tedy základní prvky pozdějšího rozhodnutí valné hromady.<sup>86</sup> Usnesení musí obsahovat údaj o částce, o kterou se základní kapitál snižuje, údaj, jak se mění výše vkladů jednotlivých společníků a údaj o způsobu snížení, tj. o tom, zda částka odpovídající snížení základního kapitálu bude zcela nebo zčásti vyplacena společníkům nebo zda jim bude prominuta povinnost splatit vklad nebo jak jinak bude s touto částkou naloženo.

Někteří autoři<sup>87</sup> jsou názoru, že není vyloučen ani postup, který obchodní zákoník výslovně upravuje v § 216a odst. 1 písm. b) pro akciové společnosti, totiž snížení základního kapitálu za účelem převodu částky snížení do rezerv za účelem úhrady budoucí očekávané ztráty společnosti. Analogicky by v tomto případě bylo nutno použít i ustanovení o omezení výše snížení základního kapitálu (10 % základního kapitálu) a vázanosti rezerv takto vytvořených jen ke krytí očekávané ztráty společnosti.

„Jak je patrné ze shora uvedeného, obchodní zákoník po novele výslovně upravuje jednak možnost snížit základní kapitál bez poskytnutí jakéhokoli plnění společníkům, jednak možnost poskytnout společníkům v souvislosti se snížením určité plnění, a to buď formou vyplacení určité částky nebo formou prominutí povinnosti splatit vklad.“<sup>88</sup>

Základní kapitál je možno s ohledem na dopad na společníky snižovat dvojím způsobem – rovnoměrně u všech společníků a nerovnoměrně. V případě, že by snížení základního kapitálu postihovalo vklady společníků nerovnoměrně, potom by bylo zapotřebí jednomyslného rozhodnutí všech společníků. Toto neplatí v případě, že se základní kapitál snižuje o výši nesplaceného vkladu či vkladů. Zákon současně výslovně zakazuje, aby v důsledku snížení základního kapitálu zanikla

---

<sup>86</sup> Viz. § 146 odst. 3 ObchZ

<sup>87</sup> Např. Faldyna, F. et al. *Obchodní právo*. Praha : ASPI, 2005, s. 385 nebo Eliáš, K., Bartošiková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právníkové osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 232.

<sup>88</sup> Bartošiková, M., Štenglová, I. *Společnost s ručením omezeným*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2003, s. 226.

účas některého společníka ve společnosti - zánik vkladu z důvodu snížení základního kapitálu je možný pouze tehdy, pokud vklad připadá na obchodní podíl, který je ve vlastním majetku společnosti. „Proto touto cestou není možné ukončit účast společníka ve společnosti. Musel by předcházet převod vkladu na společnost, což vylučuje § 120 a výjimky v omezené míře upravuje zákon (pro případ vyloučení společníka nebo dohodu společníků o ukončení účasti některého z nich atd.).“<sup>89</sup>

Současně snížením základního kapitálu nesmí dojít k poklesu celkové částky základního kapitálu nebo k poklesu některého vkladu pod stanovené zákonné hranice minimální výše základního kapitálu a vkladu.<sup>90</sup>

Snížení základního kapitálu je účinné až zápisem do obchodního rejstříku, jde tedy o zápis konstitutivní. Předpokladem provedení zápisu ze strany rejstříkového soudu je doložení skutečností požadovaných v § 147 odst. 3 ObchZ, tj. doložení, že bylo zveřejněno oznámení vůči věřitelům a že jim bylo poskytnuto přiměřené zajištění, pokud jejich pohledávky nebyly uspokojeny. Před zápisem snížení základního kapitálu není možné poskytovat plnění z tohoto důvodu společníkům nebo jim prominout povinnost splatit vklad nebo jeho část.<sup>91</sup> „Kdyby společnost vyplatila společníkům plnění z důvodu snížení základního kapitálu odpovídající jejich podílu na tomto snížení před uspokojením pohledávek věřitelů společnosti nebo jejich dostatečným zajištěním, a následně neměla prostředky pro uspokojení pohledávek svých věřitelů, mohou věřitelé při splnění podmínek stanovených v § 42a ObčZ úkonu, kterým se na společníky převádí uvedené plnění odporovat.“<sup>92</sup>

## 4.2 Akciová společnost

Akciová společnost povinně vytváří základní kapitál, „přičemž podíly jejich společníků jsou rozděleny na dílčí, samostatně obchodovatelné

---

<sup>89</sup> Pelikánová, I., Černá, S. a kol. *Obchodní právo 2. Společnosti obchodního práva a družstva*. 1. vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 432.

<sup>90</sup> § 146 odst. 2 ObchZ

<sup>91</sup> § 147 odst. 4 ObchZ

<sup>92</sup> Bartošíková, M., Štenglová, I. *Společnost s ručením omezeným*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2003, s. 228.

části. Tomuto účelu slouží akcie, které vtiskují akciovým společnostem zcela zvláštní právní charakter. Akcionáři se zásadně nepodílejí na činnosti společnosti osobními výkony (je to sice možné, ale osobní plnění společníků neodpovídá obecnému účelu těchto společností). Ty také nejsou svou existencí vázány na osobní substrát: odpadnutí kteréhokoli akcionáře není právním důvodem jejich zániku. Jména akcionářů také zásadně nejsou zveřejňována: odtud i označení společnosti jako anonymní ve francouzské terminologii.<sup>93</sup>

Za porušení svých závazků odpovídá společnost celým svým majetkem a akcionář neručí za závazky společnosti.<sup>94</sup>

Jak bylo zmíněno v předchozím výkladu, podléhá změna výše základního kapitálu formalizovaným postupům. Jelikož stanovy dle § 173 odst. 1, písm. b) musí obsahovat výši základního kapitálu a způsob splacení emisního kursu akcií, dochází k jeho změně jen změnou stanov a provedením konstitutivního zápisu v obchodním rejstříku. Změna obsahu stanov dle § 173 odst. 3 ObchZ nastává již samotným přijetím rozhodnutí o změně základního kapitálu.

Stejně jako u společnosti s ručením omezeným připadá v úvahu efektivní i nominální změna výše základního kapitálu. Efektivní změny výše základního kapitálu jsou výsledkem zvětšení nebo zmenšení majetku společnosti. Nominální změny neznamenaají změnu majetku společnosti, dochází pouze k účetní operaci v rámci pasiv společnosti. Rozhodování o změně výše základního kapitálu a zápisy změn základního kapitálu do obchodního rejstříku

Podle obecného pravidla v ustanovení § 187 odst. 1 písm. b) rozhoduje o zvýšení či snížení základního kapitálu zásadně valná hromada. Současně valná hromada může rozhodnout o pověření představenstva podle § 210 ObchZ. Toto je jediná výjimka, kdy o zvýšení základního kapitálu rozhoduje představenstvo.

---

<sup>93</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 260.

<sup>94</sup> Viz. § 154 odst. 1 ObchZ

Valná hromada o změnách výše základního kapitálu v akciové společnosti rozhoduje kvalifikovanou většinou hlasů a o rozhodnutí musí být pořízen notářský zápis.

Ve většině případů změn výše základního kapitálu akciové společnosti musí být do rejstříku provedeny dva zápisy. Předmětem prvního zápisu je rozhodnutí o změně výše základního kapitálu, (tento zápis se nevyžaduje pouze v případě zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů). Představenstvo je povinno podat návrh na provedení zápisů o změně výše do 30 dnů od usnesení valné hromady o změně výše základního kapitálu.

Vždy musí být do obchodního rejstříku zapsán základní kapitál ve změněné výši. Tento druhý zápis má pak konstitutivní účinky. Stejně jako u zápisu rozhodnutí o změně, podává i tento návrh na zápis představenstvo, přičemž návrh musí být proto podán bez zbytečného odkladu.

#### **4.2.1 Způsoby zvýšení základního kapitálu akciové společnosti**

Obchodní zákoník upravuje čtyři způsoby zvýšení základního kapitálu, které budou dále detailně popsány:

- zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií (§ 203-206),
- podmíněné zvýšení základního kapitálu (§ 207),
- zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů společnosti (§ 208 - 209),
- a kombinované zvýšení základního kapitálu (§ 209a).

Jiné způsoby zvýšení základního kapitálu zákon nepřipouští.

##### **4.2.1.1 Zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií**

Zvýšení základního kapitálu upisováním akcií je základní efektivní způsob zvýšení základního kapitálu.

Přípustnost zvýšit základní kapitál upsáním nových akcií je odvislá od stavu splacení emisního kurzu dříve upsaných akcií. § 203 stanoví, že pokud má být emisní kurs nových akcií splacen v penězích, je zvýšení přípustné jen, byl-li emisní dříve upsaných akcií zcela splacen. Toto omezení se nevztahuje na případ, kdy být základní kapitál zvýšen pouze nepeněžitými vklady. Cílem tohoto ustanovení je donutit společnost k tlaku na upisovatele, aby své vkladové povinnosti splnili co nejdříve.

Usnesení valné hromady o zvýšení základního kapitálu upisováním akcií stanoví § 203 odst. 2. Usnesení musí obsahovat údaj o částce, o níž má být základní kapitál zvýšen, případně, zda se připouští úpis nad tuto částku, a to buď s omezením nebo bez omezení. Pokud se připustí upisování akcií nad částku navrhovaného zvýšení základního kapitálu, musí být rozhodnuto též o tom, který orgán rozhodne o konečné částce zvýšení. Dále musí usnesení obsahovat počet a jmenovitou hodnotu, druh, formu a podobu upisovaných akcií. V případě, že se schvaluje vydání nového druhu akcií, je nutné určit práva s nimi spojená. Mezi další povinné údaje patří údaj, zda se bude jednat o úpis s přednostním právem, anebo zda toto právo bude omezeno nebo vyloučeno, údaj o podmínkách a způsobu upisování akcií bez využití přednostního práva, údaje nezbytné pro splacení peněžitých a nepeněžitých vkladů.

Akcie lze tedy upisovat na základě přednostního práva na úpis nových akcií nebo bez využití tohoto práva.

Upisují-li se akcie peněžitými vklady, má každý akcionář právo upsat část nových akcií v rozsahu jeho dosavadního podílu na základním kapitálu. Proto se představenstvu ukládá povinnost zveřejnit informaci o přednostním právu za účelem možnosti jeho uplatnění. Lhůta nesmí být kratší než dva týdny. „Prioritní právo je zákonem upraveno proto, aby bylo - je-li na tom ze strany akcionářů zájem - zachováno i při standardním zvýšení základního kapitálu ve společnosti dosavadní „poměr sil. Toto hledisko může být s využitím určitých zákonných konstrukcí prolomeno.“<sup>95</sup>

Přednostní upisovací právo je samostatně převoditelné od zápisu úmyslu zvýšit základního kapitálu do obchodního rejstříku. Každý akcionář se následně může rozhodnout, zda své přednostní právo využije, nebo je převede na jiného, ať už za úplatu nebo zdarma. Pokud společnost vydala zaknihované akcie, je rozhodným dnem pro uplatnění přednostního práva den, kdy mohlo být právo vykonáno poprvé.

Právní úprava stanovila dva případy, kdy lze přednostní právo na úpis nových akcií omezit či úplně vyloučit. Přednostní právo může být omezeno rozhodnutím valné hromady a dále přednostní právo nevzniká

---

<sup>95</sup> Eliáš, K., Bartošiková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 351.

v případě, že se základní kapitál zvyšuje nepeněžitými vklady. Pro tyto případy jsou stanovena ochranná pravidla, aby nedocházelo ke svévolnému omezování přednostního práva. Jedná se o možnost přednostní právo omezit nebo vyloučit pouze v důležitém zájmu společnosti, důvody pro omezení musí představenstvo předložit v písemné zprávě valné hromadě. Dále lze přednostní právo omezit a vyloučit jen ve stejném rozsahu pro všechny akcionáře.

V případě, že akcionáři nemají zájem přednostní právo využít, mohou se ho dle § 204a odst. 7 ObchZ vzdát a to i před rozhodnutím o zvýšení základního kapitálu. Prohlášení o vzdání se tohoto práva musí být učiněno projevem vůle v písemné formě s úředně ověřeným podpisem nebo musí být učiněno prohlášením na valné hromadě, jež má rozhodnout o zvýšení základního kapitálu. Pak ale musí být toto prohlášení uvedeno v notářském zápise o rozhodnutí valné hromady. Vzdání se práva má právní účinky i vůči právnímu nástupci akcionáře.

Na tomto místě považuji za vhodné zmínit, jakým způsobem může být dle usnesení o zvýšení základního kapitálu úpis bez využití prioritního práva proveden. Jde o úpis dohodou akcionářů, úpis předem určeným zájemcům a úpis na základě veřejné nabídky akcií.

Představenstvo podá po ukončení upisování a splacení nepeněžitých vkladů, anebo po splacení alespoň 30 % jmenovité hodnoty upsaných akcií spolu s případným emisním ážiem návrh na zápis zvýšeného základního kapitálu do obchodního rejstříku. Ze zvýšení základního kapitálu vyplývá povinnost doplnění rezervního fondu dle § 217 ObchZ.

V souvislosti se zvyšováním základního kapitálu úpisem nových akcií, jejichž převoditelnost není omezena, za podmínky že upisovatel zcela splatil emisní kurz akcie a rozhodla-li o tom valná hromada, může společnost před zápisem zvýšení základního kapitálu vydat dle § 204b ObchZ poukázky na akcie. „Jejich úprava je výsledkem pokusu vyjít vstříc praktické potřebě upisovatelů akcií obchodovat s právy vzniklými z upsání akcií ještě předtím, než jim akciová společnost bude moci upsané akcie vydat. Změna zákonné úpravy vedoucí k podstatnému zrychlení zápisů do obchodního rejstříku však praktický význam poukázek na akcie podstatně

zrelativizovala.<sup>96</sup> Poukázky na akcie nejsou v praxi příliš využívány a považují za vhodné, že se do budoucna s jejich existencí nepočítá.

Poukázka na akcie je cenný papír na doručitele, který v sobě inkorporuje práva upisovatele.<sup>97</sup> Vzhledem k tomu, že poukázky na akcie mají stejnou podobu jako akcie, za které mají být vyměněny, platí, že mají-li být poukázky vydány k listinným akciím, musí mít podobu listinnou. V případě poukázek k zaknihovaným akciím, umožňuje, aby valná hromada v tomto případě rozhodla o listinné podobě poukázek.<sup>98</sup>

Jak bylo uvedeno výše, v poukázce na akcie jsou obsažena všechna práva upisovatele akcií. Jedná se o právo na výměnu poukázky za akcie po zápisu zvýšeného základního kapitálu do obchodního rejstříku. V případě neplatného nebo neúčinného upsání akcií<sup>99</sup> náleží vlastníku akcie právo na vydání plnění podle § 167 odst. 2 ObchZ.

Neúčinnost úpisu akcií může nastat v případě, že:

- 1) nebyly upsány všechny akcie ve stanovené lhůtě a ani v dodatečné lhůtě,
- 2) návrh na zvýšení základního kapitálu byl zamítnut,
- 3) nebyly dodrženy obsahové nebo formální požadavky dle § 204 odst. 1 ObchZ ve spojení s § 165 odst. 1 a 2 ObchZ,
- 4) emisní kurs nebyl splacen ve stanovené lhůtě.

V případě bodů 1 a 2 postihuje neúčinnost úpis všech akcií, v případě 3 postihuje neúčinnost úpis jen těch akcií, jejichž upsání nebylo v souladu se zákonem a v případě 4 postihuje neúčinnost pouze ty akcie, jejichž emisní kurz nebyl splacen včas.<sup>100</sup>

Náležitosti poukázky na akcie stanoví § 204b odst. 6 a 7 ObchZ, přičemž jsou odchylně stanoveny pro poukázky vydané v listinné podobě a zaknihované podobě.

---

<sup>96</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 352.

<sup>97</sup> Viz. § 204b odst. 2 ObchZ

<sup>98</sup> Viz. § 204b odst. 3 ObchZ

<sup>99</sup> Viz. § 204b odst. 5 ObchZ

<sup>100</sup> Salvová, Andrea. *Zvyšování základního kapitálu akciové společnosti*. Plzeň, 2009. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická, Katedra obchodního práva, s. 81.



#### 4.2.1.2 Podmíněné zvýšení základního kapitálu

Podmíněné zvýšení základního kapitálu je druhým efektivním způsobem zvýšení základního kapitálu. Označení „podmíněné zvýšení základního kapitálu“ vyjadřuje skutečnost, že v době rozhodování valné hromady o zvýšení základního kapitálu se ještě přesně neví, o kolik bude základní kapitál zvýšen, neboť v tomto případě závisí na vůli majitelů vyměnitelných nebo prioritních práv, v jakém rozsahu svá práva uplatní a zda je uplatní.<sup>101</sup>

Tento způsob je hojně využíván v případě, kdy se společnost snaží získat cizí kapitál, přičemž v jaké výši se přemění na kapitál vlastní, záleží na vůli vlastníků dluhopisů. „Tak vznikly, nejprve v USA a později i v právu některých zemí kontinentální Evropy, úpravy umožňující využít k uvedenému účelu dluhopisy a ve vazbě na jejich vydání rozhodnout o podmíněném zvýšení základního kapitálu.“<sup>102</sup>

Částka podmíněného zvýšení základního kapitálu nesmí přesáhnout polovinu stávajícího základního kapitálu. Aby bylo možné využít tohoto způsobu zvyšování základního kapitálu, je potřeba, aby tento postup byl upraven ve stanovách dle § 174 písm. b) a § 160 ObchZ.

Navíc o emisi nemůže rozhodnout sama společnost, je potřeba souhlasu České národní banky s emisními podmínkami dle zvláštního zákona<sup>103</sup>.

Dluhopisy mohou být vydány jako prioritní nebo jako vyměnitelné. Obsah práv s nimi spojený se liší. Do prioritních dluhopisů je inkorporováno právo na výnos a na splacení jeho nominální hodnoty a současně též právo na přednostní úpis akcií při zvyšování základního kapitálu. Pokud se alespoň jedna osoba rozhodne právo přednostního úpisu využít, dojde ke zvýšení základního kapitálu.

Do vyměnitelných dluhopisů je inkorporováno právo na výnos a současně alternativní právo na splacení jeho nominální hodnoty, anebo výměnu dluhopisu za akcie na základě písemné žádosti o výměnu

---

<sup>101</sup> Dědič, J., Kříž, R., Štenglová, I. *Akciové společnosti*. 1. vydání, C. H. Beck, Praha 1997, s. 268.

<sup>102</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnícké osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 355-356.

<sup>103</sup> Zákon o dluhopisech č. 190/2004 Sb., ve znění pozdějších změn a novelizací.

dluhopisu za akcie v souvislosti se zvýšením základního kapitálu. Vlastník dluhopisu tak musí učinit ve lhůtě určené společností, jinak jeho právo zaniká.

Usnesení valné hromady o podmíněném zvýšení základního kapitálu dle § 207 odst. 3 ObchZ obsahuje: důvody zvýšení základního kapitálu; určení, zda podmíněné zvýšení základního kapitálu je určeno pro vykonání výměnných nebo prioritních práv z dluhopisů; a rozsah podmíněného zvýšení základního kapitálu, druh, podobu, formu, počet a jmenovitou hodnotu akcií, které mohou být na zvýšení základního kapitálu vydány. Současně musí být rozhodnuto o vydání dluhopisů dle 160 odst. 2 ObchZ.

Vydávání vyměnitelných a prioritních dluhopisů nemůže začít dříve, než bylo usnesení o podmíněném zvýšení zapsáno do obchodního rejstříku a zveřejněno. Návrh na zápis usnesení podmíněného zvýšení základního kapitálu je představenstvo povinno podat do 30 dnů, kdy valná hromada toto usnesení přijala.<sup>104</sup>

„V době splatnosti dluhopisů mohou jejich majitelé - podle toho, o jaké dluhopisy jde - uplatnit buď právo na výměnu, anebo právo přednostního upsání akcií.“<sup>105</sup> Po uplynutí lhůty pro uplatnění práv z dluhopisů je představenstvo povinno podat bez zbytečného odkladu v rozsahu uplatněných výměnných a prioritních práv návrh na zápis výše základního kapitálu do obchodního rejstříku.<sup>106</sup>

#### **4.2.1.3 Zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů**

Zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů je příkladem nominálního zvýšení. *Důvodem přistoupení k tomuto způsobu zvýšení základního kapitálu může být získání větší důvěryhodnosti společnosti v obchodním styku, případně úvěruschopnosti při získávání finančních prostředků u bank.*<sup>107</sup> Obchodní zákoník upravuje tuto změnu v § 208 a §

---

<sup>104</sup> Viz. § 207 odst. 4 ObchZ

<sup>105</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnícké osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 356-357.

<sup>106</sup> Viz. § 207 odst. 6 ObchZ

<sup>107</sup> Dědič, J., Kříž, R., Štenglová, I. *Akciové společnosti*. 1. vydání, C. H. Beck, Praha 1997, s. 277.

209. Jedná se fakticky o účetní operaci v pasivech společnosti, při níž se struktura vlastního kapitálu společnosti mění ve prospěch základního kapitálu. Obchodní zákoník stanoví jako jediný podklad pro tento způsob zvýšení základního kapitálu účetní závěrku společnosti, v níž jsou zachyceny zůstatky vlastního kapitálu. „Přitom se na prvním místě počítá se zvyšováním ze zisku, popř. z nerozděleného zisku z minulých let, anebo z fondů, s nimiž může společnost volně disponovat.“<sup>108</sup>

O použití některého z vlastních zdrojů vykázaného v účetní závěrce ve vlastním kapitálu ke zvýšení základního kapitálu může valná hromada po schválení řádné, mimořádné nebo mezitímní účetní závěrky rozhodnout. Další podmínkou je, že účetní závěrka byla ověřena auditorem bez výhrad a byla sestavena ke dni, od něhož v den rozhodnutí valné hromady o zvýšení základního kapitálu neuplynulo více než šest měsíců. Dále platí povinnost, že pokud společnost z jakékoli mezitímní účetní závěrky zjistí snížení vlastních zdrojů, nemůže již údaje z řádné nebo mimořádné účetní závěrky použít, ale musí vycházet z této mezitímní závěrky.

Zvýšit základní kapitál z vlastních zdrojů lze pouze v případě, že je splněna podmínka § 178 odst. 2 ObchZ, která porovnává výši vlastního kapitál s upravenou výší základního kapitálu.

Náležitosti usnesení valné hromady o zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů uvádí § 208 odst. 6 ObchZ. Usnesení mimo jiné zohledňuje i to, zda se zvýšení základního kapitálu provede buď vydáním nových akcií a jejich bezplatným rozdělením mezi akcionáře podle poměru jmenovitých hodnot jejich akcií, nebo zvýšením jmenovité hodnoty dosavadních akcií. „Zvýšení počtu akcií se ovšem pravidelně projevuje poklesem jejich tržní ceny, neboť na vyšší počet akcií připadá stejný objem majetku i stejná čistá hodnota majetku“<sup>109</sup>

Usnesení o zvýšení základního kapitálu se v tomto případě do obchodního rejstříku nezapisuje. Po schválení usnesení podá

---

<sup>108</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 353.

<sup>109</sup> Dvořák, T. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. vydání. Praha : ASPI, 2009, s. 635

představenstvo návrh na zápis již zvýšeného základního kapitálu. V tom lze tento způsob zvýšení základního kapitálu považovat za jednodušší.

§ 208 odst. 7 ObchZ stanoví, že se akcionáři na zvýšení podílejí v poměru jmenovitých hodnot jejich akcií a dále, že na zvýšení základního kapitálu se podílejí i vlastní akcie v majetku společnosti, i akcie této společnosti, jež jsou v majetku jí ovládané osoby nebo osoby ovládané ovládanou osobou.

#### **4.2.1.4 Kombinované zvýšení**

„Podstatou kombinovaného zvýšení základního kapitálu je kombinace obou způsobů zvýšení, tzn. zvýšení efektivní i nominální zároveň.“<sup>110</sup> Jedná se o specifický způsob zvýšení základního kapitálu, který se umožňuje pouze ve dvou případech. První možnost se vztahuje na společnosti, jejichž akcie jsou přijaty k obchodování na evropském regulovaném trhu nebo zahraničním trhu obdobném regulovanému trhu a kurs akcií na tomto trhu v době rozhodnutí valné hromady o zvýšení nedosahuje výše jmenovité hodnoty akcie.

Společnost se tímto postupem snaží získat další zdroje, ale současně si velmi dobře uvědomuje, že pokud by vydala nové akcie s emisním kursem vyšším, než je aktuální kurs na regulovaném trhu, pravděpodobně by neuspěla. Společnost má tedy možnost zvýšit celkový vlastní kapitál úpisem nových akcií s tím, že rozdíl mezi jmenovitou hodnotou a emisním kursem doplatí z vlastních zdrojů.

Druhým případem, kdy lze kombinované zvýšení využít je pro úpis a vydání akcií zaměstnancům, Nabývání akcií za zvýhodněných podmínek se zaměstnancům umožňuje dle § 158 ObchZ, přičemž souhrn částí emisního kursu všech akcií, jež nepodléhají splacení zaměstnanci, nesmí překročit 5 % základního kapitálu v době, kdy se o upsání akcií zaměstnanci rozhoduje.<sup>111</sup>

V § 290a odst. 1 ObchZ jsou stanoveny ještě další omezující podmínky. Jedná se o zákaz vyloučení nebo omezení přednostního práva

---

<sup>110</sup> Dvořák, T. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. vydání. Praha : ASPI, 2009, s. 639

<sup>111</sup> Viz. § 158 odst. 2 ObchZ

akcionářů, vyloučení úpisu nepeněžitými vklady a podmínka, že kombinované zvýšení základního kapitálu umožňují stanovy společnosti.

Obsah usnesení valné hromady je upraven v § 209a odst. 2 a lze konstatovat, že kopíruje konstrukce usnesení o zvýšení základního kapitálu úpisem nových akcií a zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů s výjimkou omezení přednostního práva akcionářů a ustanovení týkajících se nepeněžitých vkladů. „Každý zaměstnanec, který využil svého práva na úpis mladých akcií za zvýhodněných podmínek, je však vždy povinen splatit ve lhůtě uvedené v rozhodnutí valné hromady před zápisem výše základního kapitálu do obchodního rejstříku nejméně 50% části emisního kursu upsaných akcií, který je povinen splatit upisovatel, jestliže stanovy nebo usnesení valné hromady nevyžadují splacení částky vyšší; pod tento stanovený limit přitom nelze jít (§ 509a odst.4 obch.z.).“<sup>112</sup>

#### **4.2.1.5 Zvýšení základního kapitálu rozhodnutím představenstva**

V tomto případě se jedná o výjimku z obecného pravidla, kdy rozhoduje valná hromada. Tento způsob „je možné použít pouze ve vztahu k určitým způsobům zvyšování základního kapitálu a k níž lze přistoupit jen, když valná hromada svým usnesením představenstvo k rozhodnutí o zvýšení pověří. Se zřetelem k posledně uvedenému znaku je možné hovořit o tomto postupu jako o derivativním, protože působnost představenstva se v daném případě odvozuje od pověření valné hromady, která jím vlastně na představenstvo přenáší svoji originální rozhodovací působnost. Tím je také dáno, že možnosti valné hromady pověřit představenstvo zákon omezuje v § 210 odst. 1 a 4 co do předmětu a v § 210 odst. 3 ObchZ i časově.“<sup>113</sup>

Valná hromada o pověření rozhoduje kvalifikovanou většinou a o rozhodnutí musí být proveden notářský zápis.<sup>114</sup>

Pověřit představenstvo může valná hromada pouze k rozhodnutí o zvýšení základního kapitálu upisováním akcií nebo z vlastních zdrojů

---

<sup>112</sup> Dvořák, T. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. vydání. Praha : ASPI, 2009, s. 643.

<sup>113</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnícké osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 349-350.

<sup>114</sup> Viz. § 210 odst. 2 ObchZ

společnosti, přičemž vlastním zdrojem nemůže být nerozdělený zisk.<sup>115</sup> Představenstvo může rozhodnout o zvýšení základního kapitálu i vícekrát, nejvýše však do limitu jedné třetiny výše základního kapitálu k době usnesení o pověření a pověření je možné udělit na dobu nejdéle pěti roků ode dne usnesení o tomto pověření.<sup>116</sup>

„Uvedená úprava zakotvuje institut schváleného základního kapitálu, která má svůj původ v angloamerickém právu a umožňuje operativně reagovat na rozvojové potřeby společnosti, protože dává řídicímu orgánu (představenstvu, správní radě, radě ředitelů) možnost rozhodnout o nejvhodnějším okamžiku zvýšení základního kapitálu a realizovat celou operaci bez zdlouhavých formalit.“<sup>117</sup>

Výše uvedený způsob tedy umožňuje rychlejší a méně administrativně náročné řešení. Do obchodního rejstříku se zapisuje rozhodnutí představenstva o zvýšení a následně i zvýšený základní kapitál, pověření představenstva valnou hromadou do obchodního rejstříku nezapisuje, ale dle § 27a odst. 2 písm. n) ObchZ se zakládá do sbírky listin.

Určí-li tak stanovy, může valná hromada pověřit představenstvo zvýšením základního kapitálu upsáním nových akcií zaměstnanci společnosti, zejména může po přijetí rozhodnutí o rozdělení zisku rozhodnout, že podíl zaměstnanců na zisku společnosti lze použít jen ke splacení těchto akcií.<sup>118</sup> V tomto případě není možné, aby zaměstnanci nabyli akcie zvýhodněně jako při kombinovaném zvýšení základního kapitálu, neboť „zaměstnanci tu jsou v pozici předem vybraných zájemců podle § 203 odst. 2 písm. d) obch. z.“<sup>119</sup>

#### **4.2.2 Snížení základního kapitálu**

Obchodní zákoník rozeznává následující způsoby snížení základního kapitálu, které budou dále popsány, a to:

---

<sup>115</sup> Viz. § 210 odst. 1 ObchZ

<sup>116</sup> Viz. § 210 odst. 3 ObchZ.

<sup>117</sup> Černá, S. *Obchodní právo. 3. díl, Akciová společnost*. Praha: ASPI, 2006, s. 277.

<sup>118</sup> Viz. § 210 odst. 4 ObchZ

<sup>119</sup> Dvořák, T. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. vydání. Praha : ASPI, 2009, s. 648

1. snížení použitím vlastních akcií nebo zatímních listů (§ 213 ObchZ),
2. snížení jmenovité hodnoty akcií nebo zatímních listů (§ 213a ObchZ),
3. vzetí akcií z oběhu na základě losování (§ 213b ObchZ),
4. vzetí akcií z oběhu na základě veřejného návrhu smlouvy (§ 213c ObchZ),
5. upuštění od vydání akcií (213 d ObchZ).

Jiné způsoby snížení obchodní zákoník nepřipouští.

O snížení základního kapitálu rozhoduje výhradně valná hromada<sup>120</sup>, tuto působnost nelze přenést na jiný orgán. Volba způsobu snížení závisí na uvážení společnosti a na tom, zda konkrétní způsob připouští stanovy.

Snížení základního kapitálu je buď nucené (obligatorní), nebo dobrovolné. „Obligatoční snížení se nařizuje v § 161b odst. 4 a v §161c odst. 2 tak, že společnost je povinna snížit svůj základní kapitál, pokud

- nabyla vlastní akcie a nezcizila je v zákonné lhůtě, a to o jmenovitou hodnotu těchto akcií, anebo
- vykáže-li v rozvaze vlastní akcie a součet výše základního kapitálu a částek uvedených v § 178 odst. 2 písm. a) a b) přesáhne hodnotu vlastního kapitálu, pak nejméně o částku, která se rovná tomuto rozdílu.

Nesplní-li společnost povinnost snížit vlastní základní kapitál, je možné takovou ji soudně zrušit a nařídít její likvidaci.“<sup>121</sup>

Stejně jako při úpravě snížení základního kapitálu ve společnosti s ručením omezeným je i u akciové společnosti brát zvláštní zřetel na ochranu zájmů věřitelů. Současně vždy platí pravidlo, že při jakémkoliv způsobu snížení nesmí základní kapitál klesnout pod zákonnou minimální úroveň.

V případě, že nejde o snížení základního kapitálu za účelem úhrady ztráty<sup>122</sup>, nebo za účelem převodu do rezervního fondu na úhradu budoucí ztráty a částka převáděná do rezervního fondu nepřesáhne 10%

---

<sup>120</sup> Viz. § 211 odst. 1 ObchZ

<sup>121</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 358-359.

<sup>122</sup> Viz. § 216a odst. 1, písm. a) ObchZ

základního kapitálu<sup>123</sup>, je společnost povinna splnit informační a publikační povinnost a povinnost zajišťovací.

Představenstvo je povinno nechat zapsat do obchodního rejstříku jednak usnesení valné hromady o snížení základního kapitálu a následně i snížený základní kapitál. Kromě toho musí představenstvo dle § 215 odst. 1 ObchZ do 30 dnů po provedení zápisu o usnesení splnit oznamovací povinnost vůči všem svým známým věřitelům a musí je vyzvat, aby přihlásili své pohledávky. Toto oznámení musí provést v Obchodním věstníku nejméně dvakrát za sebou a to s časovým odstupem nejméně 30 dní.<sup>124</sup>

Pro přihlášení pohledávek k jejich zjištění je věřitelům poskytnuta devadesátidenní lhůta, v níž mohou vůči společnosti uplatnit právo na přiměřené zajištění dosud nesplatných pohledávek. „Co se přiměřenosti zajištění týče, platí obecná občanskoprávní úprava o zajištění závazků. Toto zajištění se může dít nejrůznějším způsobem, typicky zástavním právem nebo kaucí (jistotou).“<sup>125</sup> Nedojde-li mezi věřiteli a společností k dohodě, rozhodne o zajištění soud, přitom přihlédne k výši a k druhu pohledávky<sup>126</sup>.

#### **4.2.2.1 Snížení základního kapitálu použitím vlastních akcií nebo zatímních listů**

Jak již bylo zmíněno výše společnost je povinna snížit svůj základní kapitál, pokud drží v majetku vlastní akcie nebo zatímní listy nad zákonem stanovenou lhůtu. Jsou-li akcie nebo zatímní listy listinné, zničí je, a pokud jsou dematerializované, podá příkaz k jejich zrušení osobě, která vede evidenci zaknihovaných cenných papírů.<sup>127</sup>

Při dobrovolném snížení základního kapitálu společnost musí dle § 213 odst. 1 ObchZ použít především své vlastní akcie nebo zatímní listy.

---

<sup>123</sup> Viz. § 216a odst. 1, písm. b) ObchZ

<sup>124</sup> Viz. § 215 odst. 2 ObchZ

<sup>125</sup> Dvořák, T. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. vydání. Praha : ASPI, 2009, s. 655.

<sup>126</sup> Viz. § 215 odst. 4 ObchZ

<sup>127</sup> Viz. § 213 odst. 2 ObchZ



#### **4.2.2.2 Snížení základního kapitálu snížením jmenovité hodnoty akcií nebo zatímních listů**

Snížení jmenovité hodnoty akcií nebo zatímních listů je upraveno v § 213a ObchZ. Snížení jmenovité hodnoty akcií může být snížením efektivním, nominálním nebo i kombinovaným.

Nominální snížení je nejčastěji využíváno k úhradě ztráty akciové společnosti, kdy se o úhrn snížených jmenovitých hodnot sníží nebo vyrovná ztráta. Při efektivním snížení se částka, o niž se nominální hodnota akcií (zatímních listů) sníží, uvolní, a lze ji vyplatit akcionářům.<sup>128</sup> V případě kombinovaného snížení je část plnění vyplacena akcionářům a část je ponechána v majetku společnosti.

Důležité je ustanovení o zachování rovnosti práv všech akcionářů uvedené v § 213a odst. 1 ObchZ, které stanoví, že jmenovitá hodnota akcií nebo zatímních listů musí být snížena ve stejném poměru, ledaže jde o snížení za účelem prominutí neplacené části emisního kursu.

Snížení jmenovité hodnoty se u listinných akcií provede výměnou akcií za akcie s nižší jmenovitou hodnotou nebo vyznačením nižší jmenovité hodnoty na dosavadní akcii s podpisem člena nebo členů představenstva oprávněných jednat jménem společnosti.<sup>129</sup> U zaknihovaných akcií se provede změnou zápisu o výši jmenovité hodnoty akcií na základě příkazu společnosti v zákonem stanovené evidenci.<sup>130</sup>

#### **4.2.2.3 Snížení základního kapitálu vzetím akcií z oběhu na základě losování**

Možnost snížení základního kapitálu musí být v tomto případě stanovena ve stanovách společnosti. Dle § 213 odst. 4 lze navíc vzít z oběhu akcie jen tehdy, pokud to stanovy umožňovaly v době, kdy byly tyto akcie upisovány. Toto ustanovení je z důvodu ochrany akcionáře.

„Základ postupu je v tom, že se za účelem snížení základního kapitálu vylosuje dostatečný počet akcií podle čísel. Ty se pak vezmou z oběhu (listinné akcie se skartují, zaknihované se zruší v evidenci

---

<sup>128</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 360.

<sup>129</sup> Viz. § 213a odst. 2 ObchZ

<sup>130</sup> Viz. § 213a odst. 3 ObchZ

cenných papírů). Vzhledem k tomu, že zaknihované akcie nejsou běžně číslovány, musí být zajištěno jejich očíslování ad hoc. To provede k příkazu společnosti centrální depozitář (§ 213b odst. 2). Podání příkazu má mimo to i ten význam, že vylosování akcií určených k stažení z oběhu musí být provedeno do deseti dnů ode dne, kdy byl příkaz k očíslování akcií podán.<sup>131</sup>

Průběh i výsledky losování musí být osvědčeny notářským zápisem a následně představenstvo společnosti oznámí akcionářům výsledky losování stejným způsobem, jakým se svolává valná hromada.<sup>132</sup>

Akcionářům je společnost za vylosované akcie povinna zaplatit úplatu v hodnotě přiměřené hodnotě akcií dle § 213b odst. 5 ObchZ. Přiměřenost úplaty musí být doložena posudkem znalce.

Odlišný je postup pro stažení z oběhu u listinných akcií a u akcií zaknihovaných. Majitelé vylosovaných listinných akcií musí být vyzváni k jejich předložení společnosti ve lhůtě stanovené v oznámení. Pokud se akcionář dostane do prodlení s jejich předložením, nesmí vykonávat s těmito akciemi práva spojená a představenstvo postupuje podle § 214 ObchZ,<sup>133</sup> tj. vyzve akcionáře k dodatečnému splnění povinnosti, a neučiní-li tak ani poté, prohlásí jejich akcie za neplatné.

V případě stažení zaknihovaných akcií z oběhu tak činí společnost prostřednictvím centrálního depozitáře, kterému představenstvo podá zprávu o tom, jaké akcie byly vylosovány, a dále mu dá příkaz ke zrušení číslování nevylosovaných akcií. Tento příkaz musí být doložen notářským zápisem. Po zápisu snížení do obchodního rejstříku podá společnost centrálnímu depozitáři příkaz ke zrušení vylosovaných akcií. Příkaz musí být doložit výpisem z obchodního rejstříku prokazujícím, že ke snížení základního kapitálu došlo.

---

<sup>131</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 360-361.

<sup>132</sup> Viz. § 213b odst. 2 ObchZ

<sup>133</sup> Viz. § 213b odst. 4 ObchZ

#### **4.2.2.4 Snížení základního kapitálu vzetím akcií z oběhu na základě návrhu**

Vzetí akcií z oběhu na základě návrhu je upraveno zejm. v ustanovení § 213c ObchZ. Společnost může vzít z oběhu své akcie dvěma způsoby, a to tak, že základní kapitál bude snížen:

- a) v rozsahu jmenovitých hodnot akcií, které budou vzaty z oběhu, nebo
- b) o pevnou částku.

Zákon musí též počítat s tím, že veřejný návrh smlouvy přijmou vlastníci akcií, součet jejichž jmenovitých hodnot bude nižší, než kolik má být dle usnesení valné hromady snížen základní kapitál. Pokud tedy má být základní kapitál snížen o pevnou částku a součet jmenovitých hodnot cenných papírů, jejichž vlastníci veřejný návrh smlouvy přijali, je nižší, pak může valná hromada rozhodnout o změně postupu snížení základního kapitálu, takže bude základní kapitál namísto o pevnou částku snížen v rozsahu jmenovitých hodnot akcií, které jsou vzaty z oběhu. Jestliže se valná hromada neusnese na této změně, nelze základní kapitál snížit.“<sup>134</sup>

Akcie lze vzít z oběhu úplatně nebo bezplatně.<sup>135</sup> Pro veřejný návrh smlouvy se použije obecná úprava dle § 183 ObchZ. V případě úplatného vzetí z oběhu musí být kupní cena splatná nejpozději do tří měsíců od zápisu snížené výše základního kapitálu do obchodního rejstříku. Rozdíl mezi tímto způsobem a vzetím akcií z oběhu na základě losování je, že zda se akcionáři svého majetku zbaví či ne záleží výlučně na jejich uvážení.

#### **4.2.2.5 Snížení základního kapitálu upuštěním od vydání akcií**

Upuštění od vydání akcií je upraveno v § 213d ObchZ. Tento postup lze uplatnit v případě, že upisovatelé jsou v prodlení se splacením jmenovité hodnoty akcií, jestliže vlastníci zatímních listů akcie nahrazující jsou v prodlení se splacením emisního kurzu. „Toto řešení připadá v úvahu, pokud společnost nebude potřebovat majetkové hodnoty, které by jí splacením emisního kurzu upsaných akcií připadly, anebo když jí

---

<sup>134</sup> Dvořák, T. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. vydání. Praha : ASPI, 2009, s. 664.

<sup>135</sup> Viz. § 213c odst. 2 ObchZ

neuhrazený emisní kurs akcií dokonce brání zvýšení základního kapitálu jinou cestou.“<sup>136</sup>

#### 4.2.3 Současné snížení i zvýšení základního kapitálu

Současné snížení i zvýšení základního kapitálu je výjimečným postupem a je možné jen tehdy, upouští-li se od vydání akcií dle § 213d ObchZ, za účelem úhrady ztráty [§ 216a odst. 1 písm. b)], nebo se základní kapitál snižuje za účelem převodu do rezervního fondu na úhradu budoucí ztráty [§ 216a odst. 1 písm. c)].<sup>137</sup> Společnost však může činit právní úkony směřující ke zvýšení základního kapitálu až poté, co bude do obchodního rejstříku zapsáno snížení základního kapitálu. Z toho vyplývá, že není možné, aby rejstříkový soud rozhodl o snížení i zvýšení najednou.

Toto je však možné učinit dle § 216c, který upravuje souběžné snížení a zvýšení základního kapitálu.

Souběžné snížení a zvýšení základního kapitálu je možné jen, jsou-li splněny podmínky stanovené v § 216a, účelem je přizpůsobení jmenovité hodnoty stávajících kotovaných akcií a současně lze základní kapitál zvýšit jen úpisem nových akcií na základě veřejné nabídky. Úprava dle § 216c ObchZ je úpravou zvláštní ve vztahu k ustanovení § 216b ObchZ.

O zápisu rozhodnutí valné hromady o souběžném snížení a zvýšení základního kapitálu rozhoduje rejstříkový soud jedním usnesením. Obsahem zápisu rejstříkového soudu bude nejprve uvedení částky, o kterou byl základní kapitál snížen, a poté částky, o kterou byl základní kapitál zvýšen. I u tohoto postupu platí, že základní kapitál společnosti musí po souběžném snížení a zvýšení základního kapitálu dosahovat alespoň 20 mil. Kč.

---

<sup>136</sup> Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 362.

<sup>137</sup> Viz. § 216b ObchZ

## 5 Dopad evropské právní úpravy na českou právní úpravu – „Druhá směrnice“

### 5.1 Úvod do evropského práva obchodních společností

Na úvod této kapitoly je nutno se zmínit o právním významu vstupu České republiky do Evropské unie k 1. květnu 2004. Již před tímto vstupem musela Česká republika jako kandidátský stát národní právo k evropskému právu sblížovat a následně jako přistupující stát právo sladovat. Po vstupu má povinnost evropské právo implementovat. Tímto vstupem se tedy zásadně změnily jak prameny práva, tak pravidla interpretace českých právních norem. Evropské právo tak proniká i celým právním řádem České republiky, včetně práva obchodního a dotýká se přímo či nepřímo téměř všech jeho oblastí. Míra ingerence evropského práva v různých oblastech tohoto odvětví není samozřejmě stejná, pohybuje se mezi téměř úplným vytlačením národní právní úpravy a jejího nahrazení úpravou komunitární až po ojedinělé snahy o harmonizaci určitých dílčích problémů<sup>138</sup>

Vytvoření evropské právní úpravy obchodního práva včetně práva obchodních společností bylo logickým vyústěním snahy o evropskou integraci, jejímž důležitým prvkem je i ekonomická integrace, která se realizuje na vnitřním trhu. Čtyři základní svobody – volný pohyb pracovních sil, zboží, kapitál a služeb jsou určeny zejména pro podniky, které se zabývají podnikáním na úrovni společností. Svobodná volba místa podnikání vyžaduje, aby byl v jednotlivých členských státech do jisté míry podobný nebo jednotný právní rámec podnikání, do kterého se zahrnuje i evropské právo obchodních společností.<sup>139</sup>

Právní úprava obchodních společností je relativně obsáhlou částí komunitárního práva. Významnou roli hraje v úpravě obchodních společností v rámci primárního práva zejména úprava volného pohybu osob, který se u právnických osob – podnikatelů – projevuje jako svoboda

---

<sup>138</sup>Dědič, J., Čech, P. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU, aneb, Co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?* 1. vydání. Praha : Bova Polygon, 2004. , s. 4

<sup>139</sup> Hodál, P., Alexander, J. *Evropské právo obchodních společností.* Praha : Linde, 2005, s. 19

usazování, a volný pohyb kapitálu. V rámci sekundárního práva, jednoznačně převažuje forma směrnic, a to přestože primární právo umožňuje v této oblasti vydávat i nařízení.<sup>140</sup>

Úprava prostřednictvím směrnic byla zvolena z důvodu jejich relativní pružnosti a proto, že umožňují definovat jenom minimální standard. Směrnice jsou pro členské státy závazné pouze ohledně cílů, kterých má být prostřednictvím směrnice dosaženo. Způsob, jakým jich členské státy dosáhnou, závisí na nich.

## 5.2 Druhá směrnice

K obsahu této práce se váže zejména Druhá směrnice Rady, tzv. kapitálová, č. 77/91/EHS, která se zabývá především úpravou náležitostí stanov akciové společnosti, způsobem tvorby základního kapitálu, jeho zachováním a změnami (dále jen „Druhá směrnice“). „Význam druhé směrnice spočívá především v tom, že se v ní prosadila zásada kontinentálně evropského práva, a to zásada pevného kapitálu akciové společnosti. Druhá směrnice je sice zaměřena především na ochranu věřitelů, ale obsahuje i ustanovení na ochranu akcionářů, zejména zakotvením práva rozhodovat o zvýšení a snížení základního kapitálu, práva na informace při značných ztrátách společnosti a v neposlední řadě i zakotvením práva na rovné zacházení.“<sup>141</sup>

Druhá směrnice se vztahuje pouze na akciové společnosti a jí odpovídající právní formy, které vyjmenovává v článku 1. Česká republika nad rámec povinnosti převzala závazek aplikovat použitelná ustanovení Druhé směrnice i na společnosti s ručením omezeným.

V článku 2-5 upravuje otázky týkající se zakládání akciové společnosti. Článek 6, který stanoví minimální výši základního kapitálu 25 000 EUR. V přepočtu tato částka činí 644 625 Kč.<sup>142</sup> Zde jde očividně náš zákonodárce očividně nad požadavky Druhé směrnice. Článek 7 stanoví, že upsaný základní kapitál mohou tvořit pouze aktiva, která lze

---

<sup>140</sup> Dědič, J., Čech, P. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU, aneb, Co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?* 1. vydání. Praha : Bova Polygon, 2004, s. 30.

<sup>141</sup> Dědič, J., Čech, P. *Evropské právo společností: včetně úplného znění předpisů komunitárního práva.* 1. vydání. Praha: Bova Polygon, 2004, s.69.

<sup>142</sup> Pro přepočet byl použit kurz 1 EUR = 25,785 Kč k 10.1.2012.

hospodářsky ocenit a současně zakazuje použití závazků provedení prací nebo poskytnutí služeb jako těchto aktiv.

Článek 9 ve snaze zajistit, aby společnost obdržela aktiva odpovídající základnímu kapitálu, ukládá, že peněžité vklady musí být splaceny alespoň z 25 % ještě před vznikem společnosti a nepeněžité vklady musí být společnosti poskytnuty do pěti let po jejím vzniku. Naše právní úprava požaduje splacení 30 % peněžitých vkladů a nepeněžité vklady před zápisem do obchodního rejstříku musí být splaceny v plné výši. Ustanovení článku 10, které se týká nepeněžitých vkladů, se promítlo do naší právní úpravy do § 59 ObchZ.

Zásada zachování kapitálu je ve směrnici promítnuta do článků 15 a 16, které upravují provádění výplat akcionářům. Článek 17 zahrnuje ochranné pravidlo akcionářů, a to právo na informace při značných ztrátách společnosti.

Články 18 – 24 se týkají nabývání vlastních akcií a jejich financování. Originární nabývání vlastních akcií směrnice zakazuje. Derivatvní přípouští za podmínek stanovených směrnicí.

Články 25 až 30 se týkají zvyšování základního kapitálu. Podle článku 25 odst. 1 musí o každém zvýšení základního kapitálu rozhodnout valná hromada, což je pravidlo sloužící na ochranu akcionářů. Výjimkou je institut tzv. schváleného základního kapitálu, kdy jeho zvýšení do stanovené výše mohou povolit stanovy, jiný zakladatelský akt nebo valná hromada s tím, že v mezích schválené výše může rozhodnout k tomu zmocněný orgán společnosti. Tato pravomoc má maximální délku trvání pět let. Český zákonodárce tuto možnost částečně využil, kdy dle § 210 ObchZ může valná hromada pověřit představenstvo, aby za určitých podmínek rozhodlo o zvýšení základního kapitálu, nejvýše však o jednu třetinu dosavadní výše základního kapitálu.

Články 30 – 41 se týkají snižování základního kapitálu, přičemž je dbáno ochrany věřitelů. Dle článku 30 podléhá jakékoliv snížení základního kapitálu s výjimkou snížení nařízeného soudem rozhodnutí valné hromady (za respektování podmínek stanovených články 31, 36, 37 a 40 Druhé směrnice). Obchodní zákoník snížení základního kapitálu soudním rozhodnutím neumožňuje. V rozporu s Druhou směrnicí však toto právo přiznávají některé zvláštní zákony např. Česká národní banka dle

zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance ve znění pozdějších předpisů.

Články 32 – 34 sloužící k ochraně věřitelů jsou promítnuty do § 215 až 216a ObchZ. Možnou amortizaci základního kapitálu dle článku 35 Druhé směrnice české právo neupravuje. Článek 36 upravuje povinné stažení akcií z oběhu. Tuto úpravu české právo použilo, konkrétně v § 213b ObchZ. Článek 39 umožňuje členským státům vydávat odkupitelné akcie, což české právo zatím neumožňuje.

### 5.3 Novela Druhé směrnice

„Vlivem globalizace hospodářství, mobility obchodních společností, rozvoje informačních a komunikačních technologií došlo k výrazné změně podnikatelského prostředí. Není proto překvapením, že ustanovení Druhé směrnice vzniklé na přelomu 60. a 70. Let minulého století již nevyhovovala současným požadavkům měnících se společností a bylo potřeba novelizovat některá její ustanovení.“<sup>143</sup>

Zásadní novelou v tomto ohledu byla směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2006/68/ES, kterou se mění Druhá směrnice (dále jen „novela Druhé směrnice“). Transpoziční lhůta byla stanovena na 15. dubna 2008. Česká republika ji bohužel nedodržela a do českého práva se jednotlivá ustanovení promítla až zákonem č. 215/2009 Sb. ze 17. června 2009, který nabyl účinnosti až 20. července 2009.

Novela druhé směrnice si za cíl kladla přispění k podpoře efektivnosti podnikání a konkurenceschopnosti za současného zachování stávající ochrany nabízené akcionářů a věřitelům. Změny se týkají tří oblastí:

- zjednodušení oceňování nepeněžitých vkladů,
- nabývání vlastních akcií a
- úpravy finanční asistence.

---

<sup>143</sup> Korečková, Michaela. Základní kapitál po novelizaci druhé směrnice a její promítnutí do obchodního zákoníku. *Právní rádce* [online]. 2009, roč. 17, č.9. [cit. 6.12.2011].

ISSN: 1210-4817. Dostupné z:

[http://pravniciradce.ihned.cz/index.php?p=F00000\\_d&&article\[id\]=38392610](http://pravniciradce.ihned.cz/index.php?p=F00000_d&&article[id]=38392610).



Ke zjednodušení procesu ocenění nepeněžitých vkladů (články 10a a 10b novely Druhá směrnice) došlo vypuštěním požadavku znaleckého posudku v případech, kdy existují jiná nezpochybnitelná měřítko pro určení jejich ceny (určení ceny trhem, z ověřeného účetnictví nebo jiným expertním zjištěním). Obchodní zákoník na to reagoval novými § 59a až 59c.

Významné změny v oblasti nabývání vlastních akcií upravuje článek 19 novely Druhé Směrnice. Nově mohou členské státy společnosti umožnit nabývat vlastní akcie přímo nebo prostřednictvím třetích osob na základě rozhodnutí valné hromady a za splnění dalších podmínky v článku 19 uvedených (např. maximální délka, na kterou může společnost akcie nabýt nebo že transakce se může týkat pouze zcela splacených akcií). Podmínky tohoto článku jsou zapracovány do § 161a ObchZ.

Novelou Druhé směrnice upravený článek 23 umožňuje členským státům povolit společnosti poskytovat třetím osobám zálohy, půjčky nebo úvěry nebo zajišťovat závazky s cílem nabytí vlastních akcií. Toto bylo novelou obchodního zákoníku promítnuto v úpravě společnosti s ručením omezeným do § 120a a § 120b ObchZ. V případě akciových společností je finanční asistence upravena v § 161f a 161g ObchZ.

## 6 Chystaná rekodifikace obchodního práva

Cílem následujícího výkladu je nejprve představit směr, kterým se chystá vydat česká soukromoprávní úprava a následně nastínit nejzásadnější chystané změny, které se váží k předmětu této práce, tj. základnímu kapitálu v obecné rovině a jeho úpravě v jednotlivých typech obchodních společností a v družstvu tak, jak je upravuje Návrh zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) [dále jen „NZOK“] schválený vládou ve znění změn přijatých Legislativní radou vlády (znění z května 2011)<sup>144</sup> a důvodové zprávy<sup>145</sup> k němu. Celá tato kapitola vychází zejména z NZOK a důvodové zprávy k němu.

### 6.1 Úvod k chystané rekodifikaci

Obchodní zákoník, zákon č. 513/1991 Sb., ve kterém je upravena mimo jiné i materie obchodních společností byl přijat jako nový zákon spolu s rozsáhle novelizovaným socialistickým občanským zákoníkem č. 40/1964 Sb. Obchodní zákoník byl již od počátků své existence předmětem rozsáhlých diskusí odborné veřejnosti, právnická obec se tehdy rozdělila na skupinu kritiků a obhájců nové kodifikace. Obchodní zákoník původně posuzovaný jako výrazný legislativní úspěch se bohužel brzy po zavedení do praxe projevil jako nedokonalý, zejména neschopný odolávat novelizačním tlakům. Brzy se o něm začalo hovořit jako o provizoriu a začalo se hovořit o nutnosti komplexní rekodifikace

---

<sup>144</sup>Vládní návrh zákona o obchodních korporacích schválený vládou ve znění změn přijatých Legislativní radou vlády (květen 2011). Server Justice.cz [online], [cit. 20.12.2011]. Dostupné z:

[http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnich%20korporacich\\_2011.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnich%20korporacich_2011.pdf)

<sup>145</sup>Důvodová zpráva návrhu zákona o obchodních korporacích schváleného vládou ve znění změn přijatých Legislativní radou vlády (květen 2011). Server Justice.cz [online], [cit. 20.12.2011]. Dostupné z:

[http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnich%20korporacich\\_2011\\_DZ.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnich%20korporacich_2011_DZ.pdf)

soukromého práva.<sup>146</sup> Tato rekonstrukce se se bohužel z důvodu dlouhého čekání na věcný záměr nového občanského zákoníku výrazně zpomalila. Vláda věcný záměr nového občanského zákoníku schválila až usnesením č. 345 ze dne 18. 4. 2001.

V průběhu tohoto čekání prošel současný obchodní zákoník velkým množstvím novel, které zohledňovaly jednak změny společenských podmínek, dále pak zohledňovaly nutnost harmonizovat české právo s právem Evropských společností a také napravovaly chyby a omyly způsobené zejména časovým tlakem při jejich přijímání.

V diskuzích o nové úpravě soukromého práva se uvažovalo, zda má úprava vycházet i nadále z dualistického pojetí, nebo se má vydat cestou jediného kodexu, který se často označuje jako komercializovaný občanský zákoník. Nová úprava se vydala cestou dualistického pojetí a tak vznikl návrh zákona o obchodních společnostech a družstev.

Nová úprava obchodněprávní materie je druhou částí rekonstrukce soukromého práva a velmi zřetelně zdůrazňuje výsostné postavení návrhu nového občanského zákoníku v soukromém právu. Neopakuje pravidla v něm uvedená, přejímá z něj téměř celé pojmosloví, pojmy speciální jsou vytvářeny jen v rozsahu odůvodněném povahou věci. Návrh zákona o obchodních korporacích nový občanský zákoník pouze modifikuje a doplňuje.<sup>147</sup>

## 6.2 Navrhovaný zákon o obchodních korporacích

Nový zákon o obchodních korporacích stávající úpravu nijak drasticky nemění, výše uvedené zachování stávajícího pojmosloví vychází z provázání stávajícího obchodního zákoníku s jinými právními předpisy, zejm. v oblasti daní a účetnictví. Celkově nový zákon reguluje pouze

---

<sup>146</sup> Eliáš, K. a kol. *Obchodní zákoník: praktické poznámkové vydání s výběrem z judikatury od roku 1900*. 4. vydání. Praha : Linde, 2004, s. 16-17.

<sup>147</sup> Obecná východiska zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) a důvody pro jeho tvorbu. Server Justice.cz [online]. [cit. 20.12.2011]. Dostupné z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/obecna-vychodiska-navrhu-obchodniho-zakoniku.html>

obchodní společnosti a družstva. Úprava nekalé soutěže a závazkových vztahů byla přesunuta do nového občanského zákoníku, kde došlo k jejímu sjednocení. Nově tedy bude upuštěno od rozlišování obchodů tak, jak to činí dnešní § 261 ObchZ. Současně zákon o obchodních korporacích zohledňuje zkušenosti evropského obchodního zákonodárství a komunitární práva a dále koriguje v určitých případech zbytečnou přísnost stávající úpravy, která jde nad rámec požadavků evropských směrnic (viz. předchozí výklad o Druhé směrnici).

### **6.3 Vybrané změny zákonné úpravy zákona o obchodních korporacích vážící se k tématu práce**

Následující text popisuje změny upravené v NZOK s ohledem na stávající právní úpravu.

Základní kapitál zůstává obsahově zachován, byť je jeho zákonné vymezení jazykově zjednodušeno. Základní kapitál obchodní korporace je nově definován jako souhrn všech vkladů do základního kapitálu.<sup>148</sup> „V uvedené souvislosti je nutné si uvědomovat jisté terminologické novum, a to v tom směru, že zatímco peněžité vklady se splácejí, pak nepeněžité vklady se (oproti stávající terminologické konvenci) vnášejí.“<sup>149</sup> Kapitálové společnosti mají i nadále povinnost zapsat jeho výši do obchodního rejstříku. „Odlišnost nacházíme pouze v úpravě společnosti s ručením omezeným, kde základní kapitál ztrácí svoji garanční roli a je nahrazen jinými režimy ochrany věřitelů (test insolvence, přísnější pravidla správy, pravidel podnikatelských seskupení apod.).“<sup>150</sup>

---

<sup>148</sup> Viz. § 30 NZOK

<sup>149</sup> Lasák, Jan. Akciová společnost na prahu rekonstrukce: základní novinky. *Obchodněprávní revue : odborný recenzovaný časopis pro obchodní právo a právo finančních trhů*. 2012, č. 2, s. 46.

<sup>150</sup> Důvodová zpráva návrhu zákona o obchodních korporacích schváleného vládou ve znění změn přijatých Legislativní radou vlády (květen 2011). Server Justice.cz [online], [cit. 20.12.2011]. Dostupné z:

[http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnich%20korporacich\\_2011\\_DZ.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnich%20korporacich_2011_DZ.pdf), s. 198.

Ani pojetí vkladu nedoznalo zásadních změn. Vkladem je peněžní vyjádření hodnoty předmětu vkladu do základního kapitálu obchodní korporace.<sup>151</sup> Předmětem vkladu je tedy určitá věc (tedy i nehmotná, v současnosti vyjádřeno pojmem jiné majetkové hodnoty), kterou se vkladatel zavazuje vložit do korporace za účelem nabytí nebo zvýšení své účasti v obchodní korporaci. I nadále musí být vklad vyjádřen v jednotkách české měny. Do zákona bylo doplněno, že společník (tedy i člen družstva a akcionář), nemůže po dobu trvání existence obchodní korporace ani po jejím zrušení požadovat vrácení předmětu vkladu, a nelze sjednat ani vyplácet úroky z vkladů.

Peněžité vklady se budou nadále splácet na zvláštní účet u banky nebo spořitelního a úvěrního družstva a vklady na něm budou blokovány do okamžiku vzniku korporace. Před vznikem je dispozice možná pouze na úhradu zřizovacích výdajů nebo vrácení emisních kurzů zakladatelům. Při zvyšování základního kapitálu povinnost splácet peněžité vklady na účet u banky zůstává, nicméně banka nemá možnost omezovat dispozici s nimi. Povinnost splatit nepeněžité vklady před zápisem výše základního kapitálu do obchodního rejstříku se vztahuje pouze na kapitálové obchodní společnosti.

Určení hodnoty nepeněžitého vkladu je i nadále obligatorní, její výše je uváděna v zakladatelském aktu. Stávající povinné ocenění hodnoty nepeněžitého vkladu znalcem jmenovaným soudem u kapitálových obchodních společnostech se nepřebírá. Nová úprava je u každé právní formy stanovena odchylně.

Správcem vkladů může být podle nově navrhované úpravy společenskou smlouvou pověřený nejen zakladatel nebo banka, ale také jakákoliv třetí osoba, která činnost provádí na základě ustanovení o příkazu podle občanského zákoníku. K provádění této činnosti je však potřeba odborná způsobilost, vyžaduje se, aby byla správcovská činnost vykonávána s péčí řádného hospodáře.

Pojetí podílu zůstalo v zásadě stejné. Došlo ke sjednocení definice. Podíl představuje účast společníka v obchodní korporaci a práva a

---

<sup>151</sup> Viz. § 15 NZOK

povinnosti z této účasti plynoucí.<sup>152</sup> „Výše podílu společníka je stanovena odlišně pro případ osobních společností a pro případ kapitálových společností. Výše podílu ve v.o.s. je vázána na jeho vztah k čistému obchodnímu majetku, výše podílu komanditisty je vázána na poměr jeho vkladu k základnímu kapitálu. U s.r.o. je výše podílu dispozitivně vázána na poměr vkladu společníka nebo člena vůči základnímu kapitálu; u družstva toto platí kogentně. S ohledem na odlišnost akciové společnosti je podíl zásadně určován podle poměru všech účastnických cenných papírů, které je akciová společnost oprávněna vydat, ve vlastnictví akcionáře vůči základnímu kapitálu.“<sup>153</sup>

### 6.3.1 Veřejná obchodní společnost

Vkladová povinnost u veřejné obchodní společnosti je i nadále dispozitivní. Nově se zavádí možnost kadučního řízení, stanoví-li tak společenská smlouva.<sup>154</sup> Další podstatnou změnou v úpravě veřejné obchodní společnosti je možnost vložení práce a služeb jakožto předmětu nepeněžitěho vkladu, samozřejmě za předpokladu, že to společenská smlouva připouští a navíc s tím souhlasí všichni společníci.<sup>155</sup> „Takovýto vklad je jistě svou podstatou možné považovat za vklad nepeněžitý a využívajícím adresátem musí být sama společnost.“<sup>156</sup>

---

<sup>152</sup> Viz. § 31 NZOK

<sup>153</sup> Důvodová zpráva návrhu zákona o obchodních korporacích schváleného vládou ve znění změn přijatých Legislativní radou vlády (květen 2011). Server Justice.cz [online], [cit. 20.12.2011]. Dostupné z:

[http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnich%20korporacich\\_2011\\_DZ.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnich%20korporacich_2011_DZ.pdf), s. 198-199

<sup>154</sup> Viz. § 107 odst. 2 NZOK

<sup>155</sup> Viz. § 109 odst. 1 NZOK

<sup>156</sup> Důvodová zpráva návrhu zákona o obchodních korporacích schváleného vládou ve znění změn přijatých Legislativní radou vlády (květen 2011). Server Justice.cz [online], [cit. 20.12.2011]. Dostupné z:

[http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnich%20korporacich\\_2011\\_DZ.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnich%20korporacich_2011_DZ.pdf), s.211

### 6.3.2 Komanditní společnost

U komanditní společnosti zůstává vkladová povinnost pro komanditisty zachována, ovšem s tím rozdílem, že není zákonem stanovena minimální výše vkladu, jak je tomu dnes. Nadále platí, že za dluhy společnosti ručí komanditista s ostatními společníky společně a nerozdílně do výše svého neplaceného vkladu podle stavu zápisu v obchodním rejstříku.<sup>157</sup>

„Největší změnou u komanditní společnosti má být úprava komanditní sumy. To je prostředek, jímž se může zvýšit ochrana věřitelů, protože se dá rozšířit rozsah ručení“<sup>158</sup>. Alternativně, pokud tak společenská smlouva určí, ručí komanditisté za dluhy společnosti do výše komanditní sumy, tedy částky v penězích, kterou komanditista deklaroval a jejíž výše se zapisuje do obchodního rejstříku. Komanditní sumu nelze sjednat nižší, než kolik činí vklad komanditisty. Z toho vyplývá, že komanditista ručí s ostatními společníky společně a nerozdílně za dluhy společnosti celým svým majetkem do výše své komanditní sumy. Komanditní suma, a tím i ručení se zmenšuje o částku, kterou komanditista splatil na svůj vklad. Z důvodu, že komanditní společnost se téměř nevyužívá a úprava komanditní sumy jen komplikuje právní úpravu této formy obchodní společnosti, považuje ji prof. Dědič jen za málo účelnou.<sup>159</sup>

Pro vklady se subsidiárně použijí ustanovení o veřejné obchodní společnosti, s výjimkou možnosti vložit do základního kapitálu práce nebo služby.

### 6.3.3 Společnost s ručením omezeným

V případě úpravy společnosti s ručením omezeným dochází k významným změnám. „Nová regulace se snaží společnost s ručením

---

<sup>157</sup> Viz. § 128 NZOK

<sup>158</sup> Dědič, J., Kotoučová, J. ed. *Podnikatel a rekonstrukce obchodního práva*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2009, s. 33.

<sup>159</sup> Dědič, J., Kotoučová, J. ed. *Podnikatel a rekonstrukce obchodního práva*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2009, s. 33.

omezeným více vpustit do sféry soukromého práva s tím, že současně garantuje ochranu těch, kdo mohou být v důsledku činnosti společnosti s ručením omezeným a její správy poškozeni (společníci, věřitelé, vč. zaměstnanců).“<sup>160</sup>

Základní kapitál ve společnosti s ručením omezeným ztrácí podstatně svoji garanční funkci, vzhledem k faktu, že minimální výše vkladu jednoho společníka je stanovena na pouhou 1 korunu a minimální povinná výše celkového základního kapitálu stanovena není vůbec. Nicméně z předchozího lze dovodit, že tedy i základní kapitál může být pouze jedna koruna. “Ochrana věřitelů však není opuštěna, naopak, je činěna zejména testem úpadku – tedy jakékoliv plnění může být ze společnosti poskytnuto pouze tehdy, pokud to nezpůsobí úpadek ve smyslu insolvenčního zákona. Současně jsou zpřísněny, resp. modifikovány fiduciární povinnosti jednatele a také povinnost vracet plnění, které sám získal, pokud by společnost přivedl do úpadku (až za dva roky zpět), resp. povinnost ručit věřitelům společnosti pokud přivodil nebo neodvrátil úpadek, ač měl a mohl (wrongful trading).“<sup>161</sup>

V souvislosti s oceněním nepeněžitých vkladů nemusí být nadále provedeno znalcem jmenovaným soudem, postačí pouze ocenění znalcem určeným dohodou zakladatelů a znalce či společnosti a znalce. Zákon nově zavádí i různé druhy podílů na společnosti s ručením omezeným a výše vkladu může být stanovena pro každý druh podílu rozdílně.

V úpravě změn výše základního kapitálu došlo k určitým zjednodušením. Nově je účinnost při efektním zvýšení základního kapitálu vázána na den, který určí valná hromada. Zápis do obchodního rejstříku je tedy pouze deklaratorní. V ostatních případech zůstává zápis do obchodního rejstříku konstitutivní. Úprava snížení základního kapitálu zohledňuje úpravu nemožnosti společnosti nabýt vlastní podíl. Při

---

<sup>160</sup>Havel, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue : odborný recenzovaný časopis pro obchodní právo a právo finančních trhů*. 2011, č.12, s. 351.

<sup>161</sup> Havel, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue : odborný recenzovaný časopis pro obchodní právo a právo finančních trhů*. 2011, č.12, s. 352



snížení základního kapitálu může zaniknout podíl některého společníka v případě, že se na tom společníci dohodnou a v rámci snížení uzavřou dohodu o ukončení účasti.

#### **6.3.4 Akciová společnost**

V případě akciových společností je bez náhrady zrušena možnost sukcesivního založení akciové společnosti (založení s veřejnou nabídkou akcií), základní kapitál je tak jednotný – vždy minimálně 2 000 000 Kč nebo 80 000 EUR. Ruší se zakladatelská smlouva a nahrazuje se stanovami.

Znalce pro ocenění nepeněžitých vkladů napříště jmenuje sama společnost, vybírá jej ze seznamu soudních znalců.

Existence vyměnitelných a prioritních dluhopisů zůstává zachována, z důvodu praktického nevyužívání se ruší poukázky na akcie.

U změny základního kapitálu bylo nutné zohlednit zmíněné zrušení sukcesivního způsobu založení. Při zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií dle § 481 NZOK je prolomena podmínka povinnosti předchozího splacení emisního kurzu, pakliže nebyla dosud splacena pouze zanedbatelná částka (vzhledem k výši základního kapitálu) a valná hromada s tímto krokem v okamžiku rozhodování o zvýšení základního kapitálu souhlasí.

Další změnou je možnost zveřejnění rozhodnutí o zvýšení základního kapitálu současně s návrhem na zápis nové výše základního kapitálu, není tedy nutné se zahájením upisování čekat na zveřejnění, je možné začít upisovat ihned po přijetí usnesení valné hromady.

Zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů a podmíněné zvýšení základního kapitálu zůstávají s určitými změnami zachovány. „Možnost kombinovaného zvýšení základního kapitálu byla opuštěna, a to pro její praktickou neživotnost a nevyužitelnost“.<sup>162</sup>

---

<sup>162</sup> Důvodová zpráva návrhu zákona o obchodních korporacích schváleného vládou ve znění změn přijatých Legislativní radou vlády (květen 2011). Server Justice.cz [online], [cit. 20.12.2011]. Dostupné z:

Snížení základního kapitálu není novou úpravou výrazně měněno.

### **6.3.5 Družstvo**

Stávající koncepce odlišující základní a další členský vklad zůstává s určitou modifikací zachovaná. Nově je stanoveno, že výše základního členského vkladu je pro všechny členy družstva stejná. Další změnou v oblasti vkladů je povinnost znaleckého ocenění nepeněžitých vkladů, tak jak je tomu u obchodních společností. Další změny úpravy družstev vztahující se k tématu této práce nepovažuje autor za podstatné.

## 7 Institut základního kapitálu v kontinentálních právních řádech

Institut základního kapitálu hraje v kontinentálních právních řádech významnou roli na rozdíl od úpravy americké, která tento institut opustila a nahradila ho jinými instituty. V poslední době dochází k výrazným změnám týkajících se základního kapitálu v úpravě společnosti s ručením omezeným a ji odpovídajícím typům. Nové tendence se projevily zejména v Německu, Rakousku, Francii, Velké Británii nebo Španělsku. K těmto změnám došlo v poměrně nedávné době zejména s ohledem na zabránění odchodu domácích zakladatelů do zahraničí, kde nebyly nároky na povinný minimální základní kapitál tak vysoké a současně založení společnosti bylo méně administrativně náročné.

Např. v německé právní úpravě společnosti s ručením omezeným došlo v roce 2008 k zásadní změně, kdy byl novelizován zákon o společnosti s ručením omezeným („GmbH Gesetz“) z roku 1892. Právě cílem této novely bylo mimo jiné zrychlení procesu zakládání společnosti a její zatraktivnění prostřednictvím možnosti založit tuto společnost, jejíž základní kapitál je pouze 1,- euro.

To, že je minimální výše základního kapitálu snižována takto významně však neznamena opuštění koncepce reálné tvorby a udržení základního kapitálu, protože v případě, že je základní kapitál vytvořen, musí být dodržovaná ochranná ustanovení pro jeho splacení i jeho udržení.<sup>163</sup>

Autor se domnívá, že do budoucna budou i ostatní země přistupovat ke zjednodušování procesu zakládání společností a snižování minimální hranice základního kapitálu za současného zvyšování fiduciární povinnosti členů statutárních orgánů.

---

<sup>163</sup> Černá, Stanislava. Společnost s ručením omezeným – tradiční i nová. *Obchodní právo : časopis pro obchodní praxi*. 2008, č. 6, s. 15

## 8 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zejména seznámit čtenáře se současnou právní úpravou základního kapitálu, jeho významem a funkcemi, které v jednotlivých typech obchodních společností a družstvu plní. Autor této práce učinil závěr, že v druhé kapitole zmíněné funkce základní kapitál reálně příliš neplní. Bylo doloženo, že základní kapitál nemůže příliš plnit funkci měřítka zisku a že garanční funkce je taktéž problematická. Institut základního kapitálu, který má sloužit pro ochranu věřitelů, může v určitých případech působit právě naopak. Věřitelé mylně spoléhají na vysoký základní kapitál zapsaný v obchodním rejstříku místo toho, aby důkladně prověřovali finanční situaci společnosti na základě údajů z účetních výkazů. Daleko větší význam pro finanční stabilitu společnosti a pro věřitele má dle názoru autora hodnota celého vlastního kapitálu.

Autor dále představil stávající zákonné postupy snížení a zvýšení základního kapitálu ve společnosti s ručením omezeným a v akciové společnosti, které jsou velmi výrazně ovlivněny evropskou právní úpravou. Její dopady byly taktéž popsány. Autor shledává, že vztáhnutí úpravy Druhé směrnice a její novely i na společnost s ručením za ne příliš šťastné. Tuto formu společnosti to zbytečně svazuje, ať už z pohledu vysokého minimálního základního kapitálu, kdy tato právní forma dle české úpravy není konkurenceschopná s úpravou obdobných společností v zahraničních právních řádech, tak z pohledu administrativní náročnosti v případě jeho změn.

Plánovanou rekodifikaci obchodního práva považuje autor jako celek za zdařilou. Autor věří, že nahrazení garanční role základního kapitálu ve společnostech nástroji jako je test insolvence a přísnější úprava pravidel správy je krok správným směrem. Autonomie subjektů by neměla být primárně omezována nad nezbytnou míru, daleko efektivnější je následné sankcionování subjektu za porušení povinností. Tím autor souhlasí s opatřeními, kdy soud do budoucna může vyloučit toho, kdo nevykonává a porušuje své povinnosti nebo přivedl společnost nebo družstvo do úpadku, z výkonu funkcí člena orgánů jakékoliv společnosti

nebo družstva. Toto ustanovení bude mít na řádnou správu společnosti a ochranu věřitelů daleko větší dopad než stávající právní úprava.

Autor věří, že zákon po plánovaném nabytí účinnosti k 1.1.2014 a jeho zavedení do praxe bude laickou i odbornou veřejností kladně hodnocen a že přinese plánované zjednodušení. Předmětem spekulací může být odhad, jak velké množství společností se ve dvouleté lhůtě od nabytí účinnosti zákona rozhodne, že se mu zcela podřídí. Pouze dílčí podřízení se zákon totiž nepřipouští.

## 9 Summary

The topic of this diploma thesis is “The capital in companies, its functions, roles and changes of capital”. The main objective of this thesis was to present the current Czech legislation of a capital in different forms of companies and in a cooperative, to describe the meaning of capital, functions that a capital has. Capital can be seen as a property, in the sense of financing, as a nominal value or as a share on the company.

It was proved, that functions of the capital are rather theoretical than really functional. The capital does not serve fully as a protection for the creditors.

The limit of a minimum capital varies according to different types of companies and cooperation. In the thesis were also presented legal procedures for increase of capital and for reduction of capital, both in liability limited company and public limited liability company.

The Czech Commercial Code is influenced by the European legislation especially by the directives. The most important directive regarding the topic of this thesis is the Second Council Directive 77/91/EEC of 13 December 1976 and its revision - Directive 2006/68/EC. The Second Council Directive regulates in order to ensure minimum equivalent protection for both shareholders and creditors of public limited liability companies, the formation, maintenance and changes of their capital. Its revised version was prepared and created because of huge change of entrepreneurial environment, globalization and mobility of companies. The revised directive changes the regulation of financial assistance, acquiring company's own shares and valuation of contributions other than in cash.

The thesis also reflects the oncoming recodification of the Czech private law. The current Czech Commercial Code is from year 1991 and together with the Civil Code (revised code from 1964) is not any more suitable for our society. It describes what specific changes brings the new recodification about the companies and its mandatory capital (for example: the limited liability company can have after the recodification its mandatory capital only 1 Czech crown).

# 10 Seznam literatury

## 10.1 České publikace:

- Bartošíková, M., Štenglová, I. *Společnost s ručením omezeným*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2003. ISBN: 80-7179-734-0.
- Černá, S. *Obchodní právo. 3. díl, Akciová společnost*. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-164-1.
- Dědič, J., Čech, P. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU, aneb, Co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?* 1. vydání. Praha : Bova Polygon, 2004. ISBN: 80-7273-105-X.
- Dědič, J., Čech, P. *Evropské právo společností: včetně úplného znění předpisů komunitárního práva*. 1. vydání. Praha: Bova Polygon, 2004. ISBN: 80-7273-110-6.
- Dědič, J., Kotoučová, J. ed. *Podnikatel a rekonstrukce obchodního práva*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2009. ISBN: 978-80-86775-21-0.
- Dědič, J., Kříž, R., Štenglová, I. *Akciové společnosti*. 1. vydání, C. H. Beck, Praha 1997. ISBN 80-7179-107-5.
- Dědič, J. a kol. *Obchodní zákoník: komentář. Díl I., § 1 - § 92e*. Praha : Polygon, 2002. ISBN: 80-7273-071-1.
- Dvořák, T. *Společnost s ručením omezeným: komplexní pohled na s.r.o.* Praha : ASPI, 2002. ISBN 80-86395-37-5.
- Dvořák, T. *Družstevní právo*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2001. ISBN: 80-7179-540-2
- Dvořák, T. *Veřejná obchodní společnost*. Praha: ASPI, 2003. ISBN: 80-86395-61-8
- Dvořák, T. *Komanditní společnost*. 1. vyd. Praha : ASPI, 2004. ISBN: 80-7357-027-0.
- Dvořák, T. *Osobní obchodní společnosti*. 1. vyd. Praha : ASPI, 2008. ISBN: 978-80-7357-383-6.
- Dvořák, T. *Společnost s ručením omezeným*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. ISBN: 978-80-7357-344-7.
- Dvořák, T. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. vydání. Praha : ASPI, 2009. ISBN: 978-80-7357-430-7.
- Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J., a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005. ISBN: 80-7179-391-4.
- Eliáš, K. a kol. *Obchodní zákoník: praktické poznámkové vydání s výběrem z judikatury od roku 1900*. 4. vydání. Praha : Linde, 2004. ISBN: 80-7201-475-7.
- Faldyna, F. et al. *Obchodní právo*. Praha : ASPI, 2005. ISBN 80-86395-90-1.
- Pelikánová, I., Černá, S. a kol. *Obchodní právo 2. Společnosti obchodního práva a družstva*. 1. vydání. Praha : ASPI, 2006. ISBN: 80-7357-149-8.
- Hodál, P., Alexander, J. *Evropské právo obchodních společností*. Praha : Linde, 2005. ISBN: 80-7201-520-6.

- Korečková, Michaela. *Základní kapitál po novelizaci druhá směrnice*. Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Právnická fakulta, Katedra obchodního práva.
- Salvová, Andrea. *Zvyšování základního kapitálu akciové společnosti*. Plzeň, 2009. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická, Katedra obchodního práva.
- Strouhal, J., Židlická, R., Knapová, B. *Účetnictví 2009: velká kniha příkladů*. 1. vydání, Brno: Computer Press, 2009. ISBN: 978-80-251-2425-3.

## 10.2 České články

- Havel, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue : odborný recenzovaný časopis pro obchodní právo a právo finančních trhů*. 2011, č.12, s. 351. ISSN: 1803-6554.
- Lasák, Jan. Akciová společnost na prahu rekodifikace: základní novinky. *Obchodněprávní revue : odborný recenzovaný časopis pro obchodní právo a právo finančních trhů*. 2012, č. 2, s. 46. ISSN: 1803-6554.
- Černá, Stanislava. Společnost s ručením omezeným – tradiční i nová. *Obchodní právo : časopis pro obchodní praxi*. 2008, č. 6, s. 14. ISSN: 1210-8278.

## 10.3 Internetové prameny

- Korečková, Michaela. Základní kapitál po novelizaci druhé směrnice a její promítnutí do obchodního zákoníku. *Právní rádce* [online]. 2009, roč. 17, č.9. [cit. 6.12.2011]. ISSN: 1210-4817. Dostupné z: [http://pravnicaradce.ihned.cz/index.php?p=F00000\\_d&&article\[id\]=38392610](http://pravnicaradce.ihned.cz/index.php?p=F00000_d&&article[id]=38392610).
- Důvodová zpráva návrhu zákona o obchodních korporacích schváleného vládou ve znění změn přijatých Legislativní radou vlády (květen 2011). Server Justice.cz [online], [cit. 20.12.2011]. Dostupné z [http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnich%20korporacich\\_2011\\_DZ.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnich%20korporacich_2011_DZ.pdf)
- Vládní návrh zákona o obchodních korporacích schválený vládou ve znění změn přijatých Legislativní radou vlády (květen 2011). Server Justice.cz [online], [cit. 20.12.2011]. Dostupné z: [http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnich%20korporacich\\_2011.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnich%20korporacich_2011.pdf)
- Obecná východiska zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) a důvody pro jeho tvorbu. Server Justice.cz [online]. [cit. 20.12.2011]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/obecna-vychodiska-navrhu-obchodniho-zakoniku.html>
- Legislativa České Republiky, Evropské unie a jejich judikatura. Zdroj: Právní informační systém Codexis. Atlas Consulting spol. s r.o.